

Cercetări asupra inteligenței **populației din circumscripția sanitară model cu centrul Gilău.**

La incitarea Institutului de Igienă din Cluj, care, sub auspiciile Ministerului sănătății, intenționează înființarea unei circumscripții sanitare model, cu centrul Gilău, județul Cluj, Institutul de Psihologie al Universității din Cluj, a primit să cerceteze nivelul inteligenței populației școlare din Plasele Vlaha și Gilău. Studiul de față cuprinde rezultatul acestor cercetări.

1. *Metoda întrebunțată.* Metodele pentru măsurarea inteligenței au ajuns astăzi la o exactitate științifică incontestabilă. Valoarea lor practică este destul de cunoscută, așa că asupra acestor lucruri nu vom insista. Amintim însă, că aceste metode variază conform împrejurărilor speciale în care se aplică.

Cea dintâi metodă pentru măsurarea inteligenței a fost metoda individuală stabilită de Binet și Simon. Toate țările occidentale au introdus această metodă, care s'a dovedit foarte eficace, modificând-o însă, după împrejurările specifice din fiecare țară. Dar întrucât metoda Binet-Simon cere exprimare verbală din partea copilului, uneori chiar scris și citit, s'a simțit nevoia unei metode nouă care să nu facă apel nici la scris nici la citit și nici la exprimarea verbală a copilului, căci aceste lucruri nu indică numai decât gradul de inteligență și prin urmare pot aduce turburări apreciable în rezultatele examinării. S'a ajuns astfel la testele de performanță care sunt făcute de obicei din lemn s'au din carton și din care se pot combina situațiuni foarte variate. Copilul fiind pus în fața situațiilor nouă, va trebui să le înțeleagă, apoi să le rezolve prin manipulara diferitelor părți din situație, prin urmare rezolvarea, după ce a fost înțeleasă situația nouă, se va face manual. Se aplică aceste teste de obicei copiilor care nu cunosc limba respectivă, care nu se pot exprima deloc sau prezintă defecte apreciable în exprimare. Ele se dovedesc însă foarte eficace și pentru copiii normali; de aceea în scara Binet-Simon testele de performanță ocupă un loc din ce în ce mai mare.

Dar atât scara Binet-Simon cât și teste de performanță cer timp îndelungat și mulți specialiști, căci pe de o parte, nu oricine poate să le aplice, iar pe de altă parte, pentru examinarea unui singur copil se cere aproape o oră. Prin urmare, trebuiau găsite altfel de teste cu ajutorul cărora să se poată examina, într'un timp relativ scurt, un număr mare de subiecți. Astfel s'a ajuns la testele verbale de grup, cunoscute și aplicate astăzi în toate țările occidentului. De natura acestora sunt testele Alfa ale armatei americane.

Sunt însă cazuri în care aceste teste, care fac apel la scris și citit, nu pot fi aplicate. Așa de exemplu nu pot fi aplicate la grădiniile de copii și cel puțin în primele două clase din învățământul primar; deci tocmai în timpul când putem avea o iconanță mai completă asupra felului de distribuție a inteligenței în populație, învățământul primar fiind obligator. De asemenea, acesta este timpul când diagnosticarea inteligenței este mai necesară. Copilul trebuie din bună vreme cunoscut pentru ca să i-se poată aplica mijloacele educative adecvate. Analfabeții adulți deasemenea nu pot fi examinați în grup cu testele amintite (testele verbale de grup).

Pentru aceste cazuri există teste neverbale de grup pentru măsurarea inteligenței. Ele nu fac apel nici la scris, nici la citit și nici la educația școlară a copilului; este indiferent dacă a umblat sau nu vreodată la școală. Din partea copilului se cer numai câteva semne cu creionul, semne pe care oricare copil le poate face chiar dacă n'a învățat niciodată să scrie. Testele Beta ale armatei americane sunt de această natură. De felul acesta sunt și testele întrebunțate de noi. Se înțelege, atât testele acestea cât și cele amintite mai sus, nu pot fi luate întocmai după modelele străine. Ele trebuie modificate conform împrejurărilor dela noi și etalonate pe subiecți români. Aceasta, pe de o parte, pentru că altele sunt lucrurile familiare pentru copiii români și altele pentru cei francezi, de exemplu, iar pe de altă parte, nu putem ști dacă nivelul intelectual al copiilor români este egal, mai scăzut sau mai ridicat decât acela al copiilor francezi, englezi etc.

Testele întrebunțate de noi au fost alcătuite, în cadrele Institutului de Psihologie al Universității, de sub conducerea dlui Prof. F. Ștefănescu-Goangă, conform împrejurărilor dela noi și etalonate pe un număr aproximativ de 3000 copii români. Cu aceste teste a fost examinată populația școlară (copiii de școală) din 17 comune din plasa Vlaha și Gilău (Circumscripția sanitară model cu centrul la Gilău).

Intrucât în aceste plase numărul Ungurilor e aproximativ așa de mare ca al Românilor, copiii unguri au fost examinați aparte, cu aceleași teste și cu o traducere fidelă a instrucțiilor în limba maghiară.

Au fost examinați 1212 copii între 6 și 16 ani. Data naș-

terii (anul, luna, ziua) n'a putut fi găsită cu precizie decât la 927 copii. Rezultatele se vor baza pe acest număr.

2. *Rezultatele obținute.* Testele noastre conțin 100 puncte. Fiecare vârstă răspunde la un anumit număr de puncte. De exemplu pentru 13 ani și 5 luni sunt potrivite 78 puncte, pentru altă vârstă alt număr de puncte. Punctele pe care le rezolvă 75% din copiii de aceeași vârstă luați la întâmplare, prin urmare neselecționați, le considerăm caracteristice pentru vârsta respectivă. Se iau 75% pentru că la fiecare etate 50% din copii au o inteligență normală, 25% au inteligența peste normă și 25% sub normă. La punctele la care răspund 50% copii normali, răspund și 25% copii superiori normei; de aceea acel test îl considerăm potrivit pentru o anumită vârstă, care este rezolvat de 75% din copiii de aceeași vârstă, luați la întâmplare. Vârsta sau etatea mentală a unui copil normal este egală cu etatea sa fizică. Dacă un copil de 8 ani, de exemplu, răspunde la punctele caracteristice pentru 10 ani, zicem că are vârsta mentală de 10 ani, sau că este cu doi ani mentali înaintat față de vârsta sa fizică. Amintim în treacăt (pentru că asupra acestor lucruri vom mai reveni) că inteligența unui idiot nu întrece niciodată pe aceea a unui copil normal de 2 ani; inteligența unui imbecil variază dela 3 la 7 ani mentali inclusiv, iar a unui moron dela 8 la 12 ani mentali inclusiv. Toate aceste trei grade de inteligență constituie clasa debililor mentali.

Se obișnuiește să se spună că un copil este înaintat sau înapoiat cu atâta sau cu atâta față de vârsta sa fizică. Un an de înapoiere mentală, însă, nu are aceeași valoare pentru toate vârstele. Pentru un copil de 6 ani, de exemplu, un an de înapoiere mentală este mai mult decât pentru un copil de 11 ani, căci dela 6 până la 11 ani el poate să ajungă înapoiat cel puțin cu 2 ani mentali. Din aceste motive este mult mai potrivit să se exprime inteligența prin așa numitul „coeficient de inteligență“ (C. I.) propus de W. Stern. Coeficientul de inteligență reprezintă vârsta mentală împărțită cu vârsta fizică. Un copil normal de 10 ani va avea vârsta mentală de 10 ani, deci un coeficient de inteligență de 1 (sau $\frac{10}{10} = 1$). Dacă are vârsta mentală de 9 ani, iar vârsta fizică de 6 ani, va avea un C. I. de 1.5. De obicei rezultatul se înmulțește cu 100 pentru ca să n'avem zecimale. Un individ normal are C. I. 100. Indivizii inferiori normei au C. I. sub 100, iar cei superiori normei peste 100.

Coeficientul de inteligență are și o valoare prognostică de carece se pare că rămâne constant, nu se schimbă cu vârsta. Toate calculele noastre vor fi exprimate în coeficienți de inteligență.

Dacă vom încerca să redăm grafic distribuția coeficienților de inteligență prin sistemul ordonatelor, vom vedea că distribuția ia forma unei curbe regulate, cunoscută sub numele de

curba lui Gauss. Cei mai mulți copii au inteligența normală; reprezintă frecvența cea mai deasă. Cu cât ne depărtăm de normă în sus sau în jos, cu atât numărul copiilor care prezintă inteligența respectivă este mai mic. Coeficienții de inteligență ai celor 927 copii examinați de noi se distribuie în felul următor:

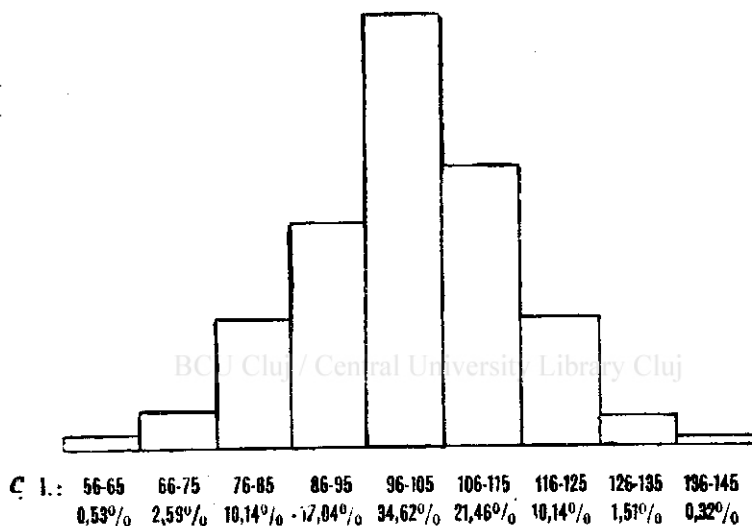

Fig. 1. Distribuția C. I. a 927 copii luați la întâmplare, între 6 și 16 ani (Plasele Vlaha și Gilau).

Din această grafică se poate vedea ușor cum se distribuie coeficienții de inteligență de o parte și de alta a normei. În general copiii cu o inteligență peste normă predomină. Dacă avem însă în vedere extremele, coeficienții sub 75, adică debiliții mintali și cei peste 126, adică copiii superiori, atunci vedem că numărul celor dintâi este mai mare. Acest lucru se explică de-altfel: deși inteligența este ereditară, totuși mediul poate influența în anumite limite, poate crea cazuri de debilitate mintală, inteligență superioară însă niciodată.

Concluziile le vom scoate după ce vom da toate datele necesare.

Am amintit că au fost supuși examenului de inteligență atât copii români cât și unguri. Numărul copiilor români a fost de 437 iar al copiilor unguri de 490. Vom da în grafică ce urmează o comparație între coeficienții de inteligență a acestor două grupe.

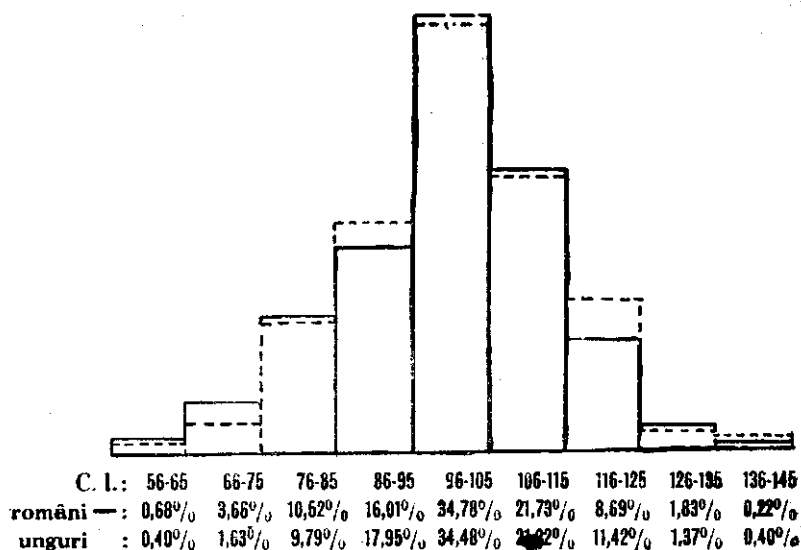

Fig. 2. Raportul dintre distribuția C. I. a copiilor români și a copiilor unguri.

Dacă am face o totalizare a coeficienților de inteligență peste și sub medie a copiilor români și unguri, am vedea că cifrele sunt aproximativ aceleași. Dacă observăm însă și aici cele două extreme, sub 75 și peste 126, se impun câteva considerațiuni foarte importante. Procentul copiilor români cu un coeficient de inteligență sub 75 (debili mintali) este de două ori mai mare decât al copiilor unguri. Pentru coeficienții peste 126 însă lucrurile stau tocmai invers. Care să fie explicația acestui fapt așa de important? Autorii mai de seamă care s-au ocupat cu problema debilității mintale, Tredgold, Goddard, au ajuns la concluzia că 85%—90% din cazurile de debilitate mintală sunt ereditare și numai 10%—15% sunt cauzate de influențe exogene (sifilis, leziuni cerebrale etc.). Prin urmare influența mediului este restrânsă. Totuși, când la capitalul ereditar se adaugă și aceste influențe externe dăunătoare, procentul debililor mintali crește. La noi acesta este cazul. Trebuie să recunoaștem că în ce privește condițiile *eutenice* (și nu *eugenice*) populația românească stă mai rău decât populația ungurească. Și întrucât aceste condiții eutenice pot fi foarte bine ameliorate, rolul circumscripției sanitare este evident. Despre cazurile de debilitate mintală ereditară, care sunt aproximativ aceleași la copiii români și unguri, vom vorbi la sfârșit, când vom atinge latura eugenică a problemei.

Cum stă cazul cu extrema superioară (coeficienții de inteligență peste 126)? În privința aceasta copiii români prezintă o superioritate evidentă și aceasta se explică nu prin faptul că

Românii ar avea un capital ereditar superior Ungurilor (în privința aceasta nu avem date suficiente pentru a putea conchide într'un sens sau altul), ei printr'un proces de selecție. Copiii unguri care au prezentat o inteligență superioară au avut, înainte de războiu, mult mai multe șanse să urmeze școli superioare sau în tot cazul să părăsească mediul rural, decât copiii români. Copiii români au fost mai puțin favorizați în această privință, chiar dacă au fost inteligențe remarcabile; ei au continuat să rămână în sat și să aibă familii. Și cum inteligența este ereditară, se poate explica ușor de ce procentul inteligențelor superioare este mai mare la copiii români decât la copiii unguri. De aceea se poate vorbi de un izvor potențial de energie pe care-l prezintă populația satelor românești. Asupra acestor lucruri vom mai reveni.

În cele două grafice, pe care le-am dat mai sus, nu figurează și coeficienții sub 56 și cei peste 145; aceasta din cauză că numărul lor este foarte redus și nereprezentabil în scara curbelor obișnuite. Pentru ca să cunoaștem însă și aceste procente extreme pe de o parte, iar pe de alta, să vedem ce grad de inteligență corespunde la diferiții coeficienți, vom da o clasificare a gradelor de inteligență. Clasificarea o dăm după Kuhlman (A Handbook of Mental Tests p. 16) însă puțin modificată, pentru ca să putem înțelege mai bine curbele de mai sus. Modificarea este, de altfel, foarte neînsemnată. Fiecare grad de inteligență merge cu un număr mai sus. De exemplu, pentru Kuhlman idiotii au un coeficient de inteligență între 0—24, imbecilii între 25—49 etc. Noi dăm pentru idioti coeficientul de inteligență între 0—25, pentru imbecili 26—50 etc.

Întâi dăm clasificarea generală (a se vedea prima curbă), apoi vom da raportul dintre copiii români și unguri (a se vedea a doua curbă).

C. I. Gradul de inteligență Câți din 927. În procente
corespunzător

0—25	idioti	} Debili mintali	1	0,10%
26—50	imbecili		6	0,64%
51—75	moroni	}	33	3,55%
76—85	mărginiți		94	10,14%
86—95	proști		158	17,04%
96—105	normali (media)		321	34,62%
106—115	deștepți		199	21,46%
116—125	foarte deștepți		94	10,14%
126—150	superiori		19	2,04%
151—175	foarte superiori		2	0,21%
176 și peste	— precoci sau geniali			

În această clasificare se pot vedea bine și extremele. În clasificarea următoare dăm raportul dintre copiii români și unguri:

C. I.		Gradul de inteligență Români (in%)	Unguri (in%)
0—25	idioti	0,22%	0,40%
26—50	imbecili	} Debili mintali	0,91%
51—75	morom		3,67%
76—85	mărginiti		10,52%
86—95	proști	16,01%	17,95%
96—105	normali (media)	34,78%	34,48%
106—115	deștepti	21,73%	21,22%
116—125	foarte deștepti	8,69%	11,42%
126—150	superiori	2,51	1,63%
151—175	foarte superiori	0,45%	—
176 și peste	— precoci sau geniali	—	—

Se impun aceleași considerații ca mai sus.

Amintim că această clasificare este puțin cam severă. Aceea pe care o dă Terman (*The Measurement of Intelligence* p. 70), pare mai aproape de realitate. Pentru el, debili mintali sunt aceia care au un coeficient de inteligență sub 70 (nu sub 75 ca în clasificarea dată de noi), iar eminenți sau geniali toți aceia, care au un coeficient de inteligență peste 140 (nu peste 176).

Se obișnuiește adesea să se facă comparație între inteligența fetelor și aceea a băieților. Terman, de exemplu, a găsit că cel mai mare coeficient de inteligență îl prezintă fetele, însă procentul cel mai mare de coeficienți peste normă îl prezintă băieții. Cei mai mulți autori însă sunt de părere că distribuția coeficienților de inteligență este aceeași la băieți ca și la fete. Nu există o deosebire cantitativă între inteligența băieților și aceea a fetelor, ci numai o deosebire calitativă.

Mult timp s'a crezut că bărbații prezintă un procent mai ridicat de debili mintali decât femeile, pentru că în instituțiile speciale se găsește aproape de două ori mai mulți bărbați decât femei. Acest fapt însă nu e o dovadă. Într-o societate, ori-care ar fi ea, întreținerea existenței proprii și a familiei revine bărbatului, în timp ce femeia, dacă are un fizic agreabil se mărită și grija ei se reduce la trebuințele casnice, unde nu are nici o concurență. Bărbatul însă are de înfruntat concurența atator brate care se oferă pentru lucru. Și apoi, însași judecata subiectivă este mai indulgentă cu femeile decât cu bărbații.

Dăm și noi aici o comparație cu privire la inteligențele extreme între băieți și fete, adică, între coeficienții peste 150 și cei sub 75 la băieți și fete. Au fost examinați de noi 474 băieți și 453 fete. Vom da din fiecare grupă procentul care prezintă coeficienții respectivi :

C. I.	Băieți	Fete
Sub 75	2,95%	5,73%
Peste 150	0,42%	—

Pentru ceilalți coeficienți, distribuția este aproximativ aceeași. S'ar putea ca dezvoltarea mai repede la fete (după 13 ani)

spre maturizare, să aducă oarecare accelerare a putințelor mintale. În privința aceasta însă nu sunt încă cercetări destule. Dar înainte de 13 ani și după ce procesul de maturizare s'a încheiat, credem că nu putem vorbi de o diferență cantitativă a inteligenței, ci numai de o diferență calitativă: adică inteligența bărbaților e mai mult abstractă, iar a femeilor mai mult concretă etc. Și aici însă intră în discuție tipul psihologic.

Mult mai interesantă ar fi însă o altă problemă: în ce raport este inteligența copiilor dela țară față de aceea a copiilor dela oraș? În unele țări din occident și în deosebi în America s'a ajuns la rezultate foarte interesante: nivelul intelectual al copiilor dela țară este mult mai scăzut decât al copiilor dela oraș. Lucrul este explicabil: În America de exemplu, orașul a fost un mijloc continuu de selecționare a valorilor: capacitățile din mediul rural au fost mereu atrase de orașe, care cereau un pronunțat spirit de inițiativă, dar aduceau și un câștig mai mare. Apoi tot la orașe sunt profesiunile academice care selecționează mereu valorile.

La noi populația rurală și îndeosebi cea din Ardeal, a fost, într'o oarecare măsură, împiedecată să ia drumul orașelor și să se pregătească pentru profesiuni mai superioare. Capacitățile superioare au rămas de cele mai multe ori în sat, unde au continuat să aibă familii și deci, n'au fost pierdute pentru mediul rural.

La Institutul de Psihologie din Cluj se lucrează acum în această direcție; se caută să se vadă dacă nivelul intelectual al copiilor dela țară este mai scăzut sau mai ridicat decât al copiilor dela oraș. Rezultatul se va vedea după ce vor fi totalizate toate datele culese în timpul din urmă. Din datele pe care le avem până acum și din curbele pe care le-am dat mai sus, putem totuși să bănuim care va fi rezultatul. În nici un caz, credem, nu vom găsi o diferență așa de mare ca la Americani, de exemplu. Curba pe care am dat-o la început este curba obișnuită de distribuție a coeficienților într'o populație neomogenă. Întrucât testele noastre au fost etalonate pe copiii din toate clasele sociale, dela țară ca și dela oraș, ar trebui ca procentul copiilor sub medie să fie mai ridicat dacă copiii dela țară ar prezenta un nivel mai scăzut decât cei dela oraș. Or, nu este cazul, sau este în foarte mică măsură. Aceasta însemnează că populația noastră rurală nu este epuizată de capacități superioare.

Cât privește procentul mai ridicat de debili mintali la copiii români, am spus că se explică într'o oarecare măsură prin condițiile exogene, eutenice defavorabile. Aceste condiții, însă, cu timpul vor putea fi înlăturate sau cel puțin ameliorate de un serviciu igienic bine organizat.

3. *Importanța problemei. Concluzii.* După cum oamenii variază în ceea ce privește înălțimea, greutatea etc., tot așa variază și în ceea ce privește inteligența. Acest lucru a fost știut

de multă vreme. Cuvintele „prost” și „inteligent” le găsim destul de des în limbile vechi, ceea ce înseamnă că societatea a făcut din bună vreme o apreciere și o valorificare a oamenilor. Mai mult, examenele, cari sunt un fel de încercare a putințelor individului, încă sunt destul de vechi. Însă atât aceste examene, cât și aprecierea societății păcătuiesc din două motive: 1. sunt subiective, 2. apreciază mai mult cunoștințele și nu inteligența naturală a individului. La înlăturarea acestor două neajunsuri se va ajunge târziu de tot. Va trebui genialitatea lui Binet pentru ca metoda pentru măsurarea inteligenței să fie fondată pe baze științifice. În 1908 Binet și colaboratorul său Dr. Simon dau cea dintâi „scară metrică pentru măsurarea inteligenței”. (Cea din 1905 este numai o schiță). În 1911 această metodă este verificată și îmbunătățită. După această dată metodele pentru măsurarea inteligenței iau proporții considerabile în toate țările occidentului.

Care este valoarea acestor metode?

Față de examene, care fac apel la cunoștințe și față de aprecierea socială care este subiectivă, prin metodele amintite aici și la începutul articolului, se poate examina *științific, inteligența naturală* a copilului sau a individului respectiv. Dar s'a mai ajuns încă la un lucru de o importanță tot atât de mare, anume, s'a ajuns să se vadă că și inteligența ca și înălțimea, greutatea sau oricare fenomen biologic, se distribuie după aceeași celebră curbă a variației biologice, cunoscută întâi sub numele de legea frecvenței erorii a lui Gauss, aplicată pentru prima dată fenomenelor biologice de către Quetelet și larg extinsă și documentată de către Galton. Prin urmare inteligența într'o populație oarecare, neselecționată, se distribuie după curba lui Gauss. Aproximativ 50% prezintă inteligența medie, 25% o inteligență peste și 25% o inteligență sub medie. Cu cât ne depărtăm de normă spre cele două extreme, cu atât numărul indivizilor care prezintă inteligența respectivă este mai mic. Prin aceasta am ajuns să cunoaștem cu aproximație care poate fi procentul indivizilor superiori sau inferiori într'o populație.

Și lucrurile nu se opresc aici. S'a ajuns să se vadă că inteligența nu este supusă influențelor capricioase ale mediului extern (cum credeau pedagogii, raționaliști), ci eredității. Nici odată nu vom putea face dintr'un copil debil mintal o inteligență superioară oricâtă efortare am depune. Invers da! Se poate ca unele influențe externe (leziuni, infecții etc.) să cauzeze o degradare a nivelului intelectual, dar aceste cazuri nu sunt prea numeroase. Educația în nici un caz nu poate aduce schimbări apreciabile în nivelul intelectual al unui individ oarecare. Cu privire la legile după care se moștenește inteligența, știința nu și-a spus încă ultimul cuvânt. Goddard, care s'a ocupat foarte mult cu problema debilității mintale și a adunat un material imens, crede că debilitatea mintală este recesivă față de inteligența normală care se comportă ca dominantă. Deaceia doi

părinți debili mintali vor avea totdeauna copii debili mintali. Iar doi părinți cu inteligența normală sau remarcabilă vor avea copii asemănători lor, dacă plasma germinativă a ambilor părinți, n'a conținut sub forma potențială (recesivă), debilitatea mintală, sau dacă n'a intervenit vre-o influență externă dăunătoare (în deosebi în decursul vieții intrauterine și în primii ani după naștere).

Din aceste motive, eugenica, știința îmbunătățirii rasei umane, și-a fixat următoarele două principii de bază : 1. împiedecarea reproducerii indivizilor cu însușiri indezirabile (epilepsie, debilitate mintală etc.) și încurajarea reproducerii cât mai intense a indivizilor cu calități superioare (talent artistic, inteligență remarcabilă etc.)

În rândurile care urmează vom încerca să arătăm importanța pedagogică și socială a cunoașterii nivelului mintal.

Orice pedagog își poate da ușor sama cât de greu îi este să înainteze cu lecțiile când are o clasă neomogenă din punctul de vedere al inteligenței și totdeauna are clase neomogene, chiar dacă toți elevii au aceeași etate, căci copiii de aceeași etate nu au cu toții același grad de inteligență. Cei mai mulți (cam 50% au o inteligență potrivită vârstei lor fizice, ceilalți se distribuie sub, sau peste medie (câte 25%). Dacă pedagogul sau profesorul respectiv insistă cu fiecare lecție până ce înțeleg și cei mai slabi elevi, atunci copiii mai buni, care au înțeles lecția dela primele încercări, nu mai sânt atenți, pierd orice interes pentru lecție și lucrează mult mai puțin decăt ar putea lucra. Dacă însă se ocupă de aceștia din urmă, atunci lecțiile sânt pierdute pentru copiii mai slabi. Se poate vedea deci ușor importanța școlilor speciale, pe lângă acelea pentru normali, adecă școli sau clase pentru debili mintali pe de o parte și pentru copii dotați pe de altă parte, cu programe și metode speciale. În multe din școlile americane de exemplu, copiii sânt împărțiți în clase nu după etăți, ci după nivelul intelectual ; copiii cu același nivel mintal sânt în aceeași clasă. Odată stabilită o omogenitate mintală în clasă, totul merge mult mai ușor și cu un mult mai mare profit.

Cunoașterea inteligenței mai are importanță pentru școală și din alt motiv. Moralitatea copiilor pare a fi în strânsă legătură cu inteligența. Numeroase statistice arată că un foarte ridicat procent din copiii delievenți se recrutează din copii cu un nivel intelectual scăzut.

Nu mai amintim și alte chestiuni în legătură cu școala, ci trecem la latura socială a problemei.

Societatea modernă se caracterizează, între altele, și printr-o foarte avansată diviziune a muncii ; și procesul de diviziune este departe de a fi încheiat. Peste tot se pot observa cele mai variate profesii care cer cele mai variate aptitudini, căci nu orice om este potrivit pentru orice profesiune, cum cred cei mai mulți din adepții socialismului. Dar fiecare profesiune cere nu numai aptitudini, ci și un anumit grad de inteligență. Pentru

profesiunile academice se cere spre exemplu o inteligență superioară normei (un coeficient de inteligență de cel puțin 115). Prin urmare, întrucât nu toate profesiunile cer același grad de inteligență și nu toți indivizii au același grad de inteligență, măsurarea inteligenței devine necesară pe lângă orice Institut de orientare profesională. Aceasta este numai o latură socială a problemei; și ea are multe. Cercetările de psihologie criminală din ultimul timp arată că peste 50% din criminali, vagabonzi, prostituate, alcoolici, etc. se recrutează din debili mintali. Și știe oricine ce pericol prezintă acești indivizi pentru societate și ce cheltuieli imense pentru stat. Un debil mental nu are puțințele intelectuale necesare pentru ca să prevadă consecințele faptelor sale și de aceea acționează sub impulsunile momentului. Cu aceasta, însăși noțiunea de responsabilitate din dreptul penal, trebuie să sufere unele modificări. Un nebun este considerat irresponsabil pentru că este lipsit de conștiință. Dar nici un criminal debil mental nu poate fi făcut responsabil în aceeași măsură ca și unul normal, căci îi lipsesc posibilitățile de control; de aceea va trebui tratat ca atare, îngrijit și ținut sub pază în instituții speciale.

Debili mintali sunt o povară și pentru părinți întrucât ei necesită totdeauna supraveghere și sprijin extern; ei nu sunt în stare să se întrețină. Idiologii, gradul ultim al debilității mintale, nu pot să se apere nici măcar împotriva pericolelor fizice obișnuite care le amenință existența. Din aceste motive și din cele amintite mai sus se impun câteva considerații eugenice foarte importante, la care trecem acum.

Debili mintali sunt o povară pentru ei înșiși, apoi pentru familie și pentru societate. Mai mult, ei se reproduc (exceptând idiologii care nu se reproduc) într-o măsură cu mult mai mare decât indivizii normali sau superiori (căci nu se gândesc la urmări, nu sunt în stare să se gândească) și prin urmare numărul lor este în continuă creștere. De aceea societatea trebuie să ia măsuri pentru împiedecarea reproducerii acestor indivizi. Se înțelege, această idee întâmpină o carecare rezistență din partea opiniei publice; sub o formă sau alta, această idee însă va trebui să și facă loc. S'au propus diferite metode pentru împiedecarea reproducerii: castrarea, sterilizarea și izolarea în decursul perioadei de reproducere. Mulți înclină pentru sterilizare pentru că prin această operație este împiedecată numai posibilitatea de reproducere, nu și posibilitatea actului sexual și a plăcerilor legate de el (cum este cazul prin castrare); deasemenea nu este schimbată directiva dezvoltării fiziologice în legătură cu caracterele sexuale secundare. Prin această operație însă se poate ajunge la extinderea bolilor sexuale și a imoralității căci indivizii respectivi, odată având conștiința sterilității lor se dedau, mai fără grije, plăcerilor sexuale. Din acest motiv (și din altele) izolarea este mai de preferat. Prin izolare în instituții speciale se mai realizează încă un lucru foarte important, pe lângă în-

impiedecarea reproducerii : debilii mintali nu sunt lăsați în voia soartei, prin urmare nu au posibilitatea să devină delincvenți, vagabonzi, etc. Aceste instituții pot fi organizate în așa fel încât ele să se poată întreține singure, fără cheltuiala statului. Fiecare debil mintal este pus să facă munca pe care forțele sale mintale i-o permit : se înțelege sub supraveghere. În America, de exemplu, sunt multe institute de acest fel. Amintim numai colonia din Vineland, N. Y. Dealtfel în multe state din America de nord problema împiedecării reproducerii debililor mintali (și a altor degenerați) a încetat de a fi o idee abstractă, trecându-se la realizări.

Dar nu numai debilii mintali prezintă interes pentru societate. Capacitățile supericare prezintă încă un interes mult mai mare, fiind forțele de creație ale unei națiuni. De aceea din punct de vedere eugenic va trebui încurajată reproducerea lor, cât mai intensă, iar din punct de vedere pedagogic și social să li se dea toate posibilitățile pentru a putea produce maximum-ul de care sunt capabili.

Alexandru Roșca
asistent universitar.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Micșorarea natalității în Banat.

Considerațiuni generale asupra populațiunii.

Populațiunea este elementul viu al societății și al unui stat. Statul trăește prin populațiune, teritoriul lui nefiind decât un element component al lui, pe care trăește această populație și din care își trage chiar existența în bună parte. Cu scăderea sau creșterea populațiunii, scade sau se mărește însăși statul. Făcând un studiu asupra populațiunii, studiem însăși statul ca organism viu. Studiul populațiunii se ocupă :

Cu stabilirea numărului indivizilor dintr'un stat, cu creșterea sau descreșterea numărului lor, fără ca să negligeze calitatea lor, structura lor fiziologică și gradul de alcătuire, stratificarea lor etc. Dat fiind aceste preocupări, este ușor de înțeles de ce interesul pentru numărul populațiunii unei țări a fost așa de mult purtat întotdeauna de toți aceia cari își asumau răspundere față de stat și rasă. Asemenea preocupări au avut cei din antichitate cât și cei din evul mediu. Secolele ultime înregistrează însă în această direcțiune cercetările cele mai fecunde.

Populațiunea densă constituie nu numai țări bogate și cu o prioritate politică, dar au și prilejul fericit de a contribui cu

mai mult la propășirea întregii omeniri. Astăzi, ca și în alte vremuri de altfel, statele cu o populație densă zi de zi își câștigă imortalitatea, fie pe terenul artei, fie pe terenul științei. A contribui cu maximum la propășirea științei, arți avea nota particulară specifică la ceea ce se cheamă cu un cuvânt, progresul general al omenirii, nu o pot face decât țările cu o populație densă. Martori vii ne servesc (națiunile) țările apusului. Dintre două state egale ca teritoriu acela își impune mai mult autoritatea care are o populație mai densă.

Iată de ce Tille la 1884 scria : Un popor nu se compune nici din bunuri nici din provincii ci din oameni. Süsmilch zice că prosperitatea unui popor este proporțională cu numărul său. Montesquieu : „Puterea unei națiuni depinde de numărul oamenilor voinici ce dânsa poate să pună la un moment în linia de bătaie“. Blüntschî se exprimă așa : „Oamenii mai mult decât teritoriul alcătuiesc adevărata putere a unui stat“. Engel a arătat, prin cifre, că o țară care valorizează spre ex. 20 miliarde populația îi întrecește această valoare la 100 miliarde. Pe piețele de sclavi, ale Americii în sec. XIX o femeie valoriza mai mult, era mai scumpă dacă avea un copil, decât una care nu avea. În treacăt răsfoind istoria, vedem că spartanii se foloseau de diferite mijloace pentru a favoriza procreația. Așa familiile în care erau mai mulți copii, se bucurau de anumite privilegii. În Roma — în perioada republicii — s'au adus legile caducare tocmai pentru a favoriza căsătoriile și procreațiunea. Prin aceste legi se impuneau calitativii, cu anumite taxe și impozite și le restrângea dreptul lor de a moșteni abintestat. Asemenea restricțiuni s'au mai adus și aceloră cari aveau numai un copil și mai puțin aceloră cari aveau doi copii. Prin aceleași legi în schimb scuteau dela impozite — înțelegem anumite impozite — pe aceia cari aveau mai mult decât doi copii. Ludovic al XIV în Franța scutea de dări pe aceia cari aveau mai mult decât 10 copii. Astăzi Franța prin legile din Iunie 1920 și Iunie 1925 mărește cu 25% impozitul asupra venitului contribuabililor cari au trecut de 30 ani și sunt încă celibatari sau divorțați. Suma de mai sus este mărită cu încă 10% când doi căsătoriți sunt trecuți de 30 de ani și după doi ani de căsătorie nu au nici un copil, sau vre-o altă persoană în sarcina lor. Pe lângă toate aceste păreri și pe lângă frumoasele cuvinte ale distinsului autor care a zis : Globul terestru prin utilizarea fiecărei părțicele a lui ar putea nutri un număr de oameni nelimitat, totuși sunt autori cari au aflat fel de fel de motive cu care să se opună acestui mare adevăr expus asupra populațiunii. Malthus scrie că creșterea naturală a populațiunii se poate asemăna cu creșterea unei sume de bani, depusă spre fructificare cu interes compus, cu singura deosebire că pe când banca adaugă interesele la capital la fiecare $\frac{1}{4}$ de an sau la

jumătate an, populațiunea se mărește și crește în continu. După Malthus creșterea populațiunii se face în progresie geometrică după următoarea formulă : $P_n = P(1+r)^n$ (*). Tot Malthus și aderenții lui au arătat însă că condițiile de existență, cresc numai în progresie aritmetică, și de aici au ajuns la concluzia că omenirea va ajunge la un moment dat la imposibilitatea de a mai exista. Calculul lui Malthus este însă greșit, fiindcă vedem că șirul de ani care au urmat de atunci și până acum nu au putut dovedi principiul anunțat. Malthus și care l-au urmat, bazați pe acest calcul eronat, au început să propovăduiască abținerea dela viața conjugală și au ridicat în slave pe acei ce se abțin dela procreare. Malthus însă este contra crimei de avort, dânsul propagând numai : castitatea, abnegația și celibatul. El în una din scrierile sale zice : „Voiu respinge totdeauna orice mijloc artificial și în afară de legile naturii pentru a combate populațiunea, aceasta fiind un lucru imoral și cu tendința de a suprima un supliment trebuincios pentru orice muncă“.

O altă teorie care urmărește micșorarea numărului populațiunii — plină de imoralitate — este aceea a Neomalthusianismul propovăduit de englezul Drysdall și de către Paul Bert, luptă pentru exterminarea omenirii de pe fața pământului prin reclama mijloacelor și substanțelor anticoncepționale, deși prin legea din 1923 în Franța se interzice cu desăvârșire această propagandă. Aceștia nu sunt contra căsătoriei ca Malthus, ci din contră, o propagă chiar cu condiția ca soții să se bucure de plăcerile sensuale dar fără să supoarte consecințele, fără ca soțiile lor să nască copii. Propaganda în sensul de mai sus au întreprins-o mai ales în pătura cultă a societății, deci diametral opus principiilor eugeniei care are de scop să punem un efort sistematic pentru reducerea neincetată a procentelor de naștere la indivizi incapabili de o procreare sănătoasă și pentru favorizarea reproducerii celor apti. Propaganda Neomalthusianistilor oprește în reproducere pe cei de pe o treaptă mai sus în evoluția noastră psihică și lasă libera reproducere a celor degenerați a căror urmași nici odată nu se vor putea înălța la adevărați tipi superiori. În comuna natală a unuia din noi se găsește numai două familii cu 6 copii și tocmai aceste sunt cele mai degenerate fiind alcoolizate.

Situația demografică în Bănat.

a) Înainte de războiu. Cifrele pe care le vom înșira sunt după recensământul din anul 1919. Atunci Bănatul avea 1.582.133 locuitori pe un teritoriu de 28.128 kmp. După naționalități sunt reprezentați în felul următor :

* P = populațiune ; r = creștere ; n = anii.

Români	592.049
Nemți	387.545
Sârbi	284.329
Maghiari	242.152
Alții	75.058

Pe cele trei județe din care se formă, județul Caraș-Severin avea 466.147 locuitori pe o suprafață de 11.074 km. p. pe un km. p. erau deci 42 locuitori. După naționalități sunt reprezentăți în felul următor :

Români	336.082
Nemți	55.883
Maghiari	33.787
Sârbi	14.764

Județul Timiș cu 400.835 locuitori pe un teritoriu de 7,151 km. avea pe un km. p. 70 locuitori. După naționalități populația se repartizează în modul următor :

Români	169.030
Nemți	163.883
Unguri	79.909
Sârbi	69.905

Județul Torontal cu 615.151 locuitori pe un teritoriu de 9903 km. p. avea pe un km. p. 62 locuitori. După naționalități populația acestui județ se împarte în modul următor :

Români	86.937
Nemți	165.779
Unguri	188.520
Sârbi	199.750

În 1910 aveam 39 districte cu 795 comune și 8 orașe a căror statistică o reproducem :

1) Timișoara cu 79.555 locuitori dintre care : Români 7.566, Nemți 31.644, Sârbi 3482, Unguri 28.562.

2) Vârșet cu 27.370 locuitori dintre care : Români 897, Nemți 13.556, Sârbi 8602, Unguri 3890.

3) Chichinda-Mare cu 24.995 locuitori dintre care : Români 456, Nemți 5655, Sârbi 14.148, Unguri 5968.

4) Becicherecul-Mare cu 26.006 locuitori dintre care : Români 339, Nemți 6881, Sârbi 8934, Unguri 9148.

5) Lugoj cu 19818 locuitori dintre care : Români 6227, Nemți 6331, Sârbi 221, Unguri 6875.

6) Panciova cu 20.802 locuitori dintre care : Români 764, Nemți 7467, Sârbi 8714, Unguri 3364.

7) Biserica-Albă cu 11.254 locuitori dintre care : Români 1797, Nemți 6062, Sârbi 1994, Unguri 1213.

8) Caransebeș cu 7999 locuitori dintre care : Români 3916, Nemți 2419, Sârbi 145, Unguri 1513.

b) După războiul. După războiul mondial situația Bănatului se prezintă cu mult modificată, în urma răpirei unei părți din el de către aliații Sârbi. Teritoriul Bănatului rămâne redus la 18.393 km. p. Sârbiți ne-au luat deci 9735 deci cu 569 140 mai puțin ca în anul 1910, rămânând numai 25 plăși, 590 comune și numai 3 orașe Timișoara, Lugoj și Caransebeș.

Banatul nostru în 1920 are :

Români	488.592
Nemți	239.705
Unguri	88.155
Ovrei	14.060
Alții	85.481

Impărțit în două județe*) constatăm că :

Județul Caraș-Severin are 424.264 loc. pe un teritoriu de 11.080 km. p. cu 38 loc. pe km. p. După naționalități sunt împărțiti în felul următor :

Români	316.315
Nemți	52.576
Unguri	18.948
Ovrei	33.765

BCU Călii Central Univ 32.660 Library Cluj

Județul Timiș-Torontal cu 488.729 loc. pe o suprafață de 73.13 km. p. cu 67 loc. pe km. p. Dintre care :

Români	172.277
Nemți	184.129
Unguri	69.207
Ovrei	10.295
Alții	52.861

1) Cele 3 orașe dacă le cercetăm mai de aproape se prezintă în ceea ce privește statistica populației în felul următor:

Timișoara avea în total 82.689 locuitori dintre care : Români 15.892, Nemți 29.188, Unguri 26.185, Ovrei 8296, Alții 3128.

2) Lugojul avea 20.036 locuitori dintre care : Români 7621, Nemți 5983, Unguri 377, Ovrei 460 Alții 185.

Mersul natalității în Bănat.

a) Înainte de război. Înainte de război, natalitatea în cele trei județe Caraș-Severin, Timiș și Torontal și în orașul Timișoara, începând cu anul 1901 până la 1912 se prezintă după următorul tablou :

Dăm datele de pe 2 județe rămânem la această împărțire, deși acum Banatul este împărțit în 3 județe.

ANUL	Județul C. Seve- rin	Județul Timiș	Județul Torontal	Orașul Timișoara	Imperiul magh	Vechiul regat
1901	30.0	34.3	38.8	25.1		
1902	30.3	34.3	39.1	26.4		
1903	29.5	34.2	38.2	25.7		
1904	30.3	33.9	38.2	28.2		
1905	28.3	30.9	36.4	27.9		
1906	27.8	33.2	39.6	26.6	36.5	39.9
1907	27.5	33.2	37.5	23.2	35.0	41.1
1908	27.0	30.9	37.3	23.0	36.3	40.1
1909	29.4	39.0	38.8	24.5	37.7	41.3
1910	29.9	39.9	36.4	26.3	35.7	39.9
1011	28.9	28.6	35.9	23.8	35.0	42.4
1912	30.4	20.9	36.7	26.3	36.2	43.3

Aceste cifre sunt niște medii generale neținând cont de națiuni.

Problema studiului nostru ar fi mai mult clarificată dacă am ști cum stă cifra natalității la celelalte naționalități din Banat. Aceste cifre nu le-am putut însă obține. Din tabloul de sus reese că în județele de șes, natalitatea era la 1901 mai mare ca la deal, și pe când la munte rămânea aceeași, la șes a început să scadă. Am anexat la acest tablou și media natalității din Ungaria și din Vechiul-Regat. Făcând o comparație, reese evident că, media natalității în cele 3 județe ale noastre, este mai mică decât media natalității în Ungaria și mult mai mică decât în Vechiul-Regat unde avem o natalitate în jurul cifrei 40 la 1000.

b) Mersul natalității în Banat după războiu. Să vedem mersul natalității după războiu. Cifrele pe care le dăm, de sigur nu ne mulțumesc pe deplin nici pe noi, deoarece trebuia să le dăm pe mai mulți ani.

Însă un recensământ nefăcându-se, am crezut că nu e bine să încercăm pe cititori cu cifre care nu sunt exacte, rămânând ca după ce va face un recensământ nou să evidențiem și aceste cifre.

Din tabloul ce urmează reese că natalitatea după războiu în județul Caraș-Severin a scăzut mult, iar în Timiș-Torontal și mai mult, și anume că la șes natalitatea a scăzut mai mult decât la munte.

În orașul Timișoara a scăzut la jumătate în curs de 10 ani, adică față de natalitatea din 1912.

Am cercetat și cifrele din întregul cupriș al țării și am

constatat că natalitatea, din Bănat este mult inferioară, față de natalitatea medie din întreaga țară. Iată tabloul :

A N U L	Județul Caraș- Severin	Județul Timiș- Torontal	Orașul Timișoara	România
1920	26.2	25.0	Media	33.7
1921	25.0	22.9		38.7
1922	26.3	22.0		37.2
1923				36.0
1924			16.23	36.0

Distinsul Bănățean dl I. Nemoianu studiind două plăși din Bănat ne dă următoarele cifre :

Plasa Bocșa-Montană are o natalitate de 28.1 la una mie locuitori, cifră medie pe 5 ani înainte de războiu, iar pentru 6 ani după războiu dă cifra medie de 24.01 pe una mie locuitori.

Pentru plasa Răcășida pe aceiași ani dă o medie de 22.12 înainte de războiu și 21.14 după războiu.

Aceste cifre sunt o dovadă în plus că natalitatea în Bănat descrește pe zi ce merge.

c) Mersul natalității în statele europene înainte și după războiu.

Câteva comparații. Ne mai rămâne să arătăm și starea natalității în unele state europene și pentru aceasta areزم următorul tablou reprodus după „Annuaire International de Statistique, Haga 1917“.

Natalitatea se scotoțește la una mie locuitori :

Franța	1903—1913	19.5	Austria	1908—1913	32.1
Belgia	1909—1912	23,4	Spania	1908— 1913	32.1
Suedia	1908 —1913	24.4	Italia	1908— 1913	32.4
Elveția	1908—1913	24,7	Portugalia	1908 —1913	34.6
Irlanda	1908—1913	23,1	Ungaria	1908— 1913	36,0
Scotia	1908— 1913	26,2	Serbia	1909— 1912	38,0
Norvegia	1908—1913	26,0	Bulgaria	1910—1911	41,0
Danemarca	1908 —1913	27,1	România	1912— 1913	43,1
Olanda	1908—1913	29,1	România	1914—1915	43,3
Finlanda	1908—1913	29,5	Rusia	1906 —1909	45,6
Germania	1908—1913	29,5			

Cu vre-o zece ani în urmă „The States man's Year Book 1923“ ne dă următoarea natalitate :

Anglia și Walles	1921	20,5	Austria	1920	21,4
Anglia și Walles	1922	20,5	Ungaria	1920	27,1
Scotia	1921	25,2	Belgia	1920	22,0
Irlanda	1921	20,2	Olanda	1921	27,2
Franța	1920	21,3	Elveția	1920	23,5
Germania	1921	26,2	Norvegia	1920	26,5
Italia	1921	29,1	Danemarca	1921	24,0
Spania	1920	29,1			

Am înșirat aceste cifre ca să se vadă mai clar, că natalitatea în Bănat scade mult mai repede decât în alte țări și mai ales în țările care înconjoară colțul nostru de țară. Natalitatea la noi este așa de scăzută ca aproape în Franța, ori știut este cât de mult este agitată această țară soră pe această chestiune.

Am zis aproape așa de scăzută ca în Franța fiindcă datele următoare ce le am obținut numai din comunele românești, recoltate fiind prin bunăvoința stimatilor noștri preoți, cărora acum suntem fericiți că le putem exprimi mulțumirca noastră sinceră și respectuoasă, sunt următoarele:

Natalitatea medie în 93 comune în anul 1924 este 22.5 la una mie locuitori.

După județe: Comunele din județul Caraș-Severin în număr de 62 în anul 1913, au o natalitate de 25.0 la una mie locuitori iar în anul 1924 au 22.4 la una mie locuitori.

Comunele din județul Timiș-Torontal în număr de 31 au în anul 1913 o natalitate de 22.7 la una mie locuitori, iar în anul 1924 au 20.2 la una mie locuitori.

Cifra din acest județ este mai scăzută ca cifra natalității din Franța și este egală cu cifra natalității din Irlanda, care are natalitatea cea mai scăzută din toate țările europene. Cifrele cari le amintisem ale dlui Nenoianu, cari sunt culese din două plăși aproape românești, întăresc această neagră constatare, că în special numai românii au cea mai mică natalitate posibilă: 22.4%, în Caraș-Severin și 20.2%, în Timiș-Torontal.

Reamintim că natalitatea medie indiferent de națiunile locuitorilor în Bănat în anul 1922 în Caraș-Severin a fost 26.3%⁰ iar în județul Timiș-Torontal 22%. Aceste cifre comparându-le cu cele de sus referitoare numai la Români ne dau dreptul cel puțin să bănuim că în special numai noi Români, avem o natalitate așa de mică.

Factorii determinanți în mersul natalității în Bănat.

a) Starea economică. Starea economică este un factor puternic care influențează natalitatea în o provincie. Maximum de natalitate este atunci când există un echilibru stabil între bogăție și muncă. Provinciile bogate cu o clasă burgheză nu-

mercasă, numai atunci au o natalitate mare, când această clasă este producătoare și muncește. Și invers: imediat ce începe să trândăvească să trăiască din rentă: să nu mai producă, numai este favorabilă natalității. Comoditatea, lipsa grijii zilei de mâine, aduce după sine abținerea dela procreație.

Teatrul, cinematograful, aditziunile, ceaiurile, dansul, varieteurile, nu pot fi frecventate nici în ultimile luni ale gravidității nici după aceea. Îmbogățitii de războiu, cari și-au adunat averi imense, numai în cursul unei nopți, pe ce își risipesc oare acești bani aduși iără sudoare? Au aceștia rafinăriia gustului dezvoltat pentru artă? Au simțul înălțării sufletești dezvoltat? Fac ceva pentru progresul științei? Își duc înaintea altarului odrasla pentru a fi botezată în numele Domnului? Răspunsul nu poate fi de decât negativ. Doamnele din această clasă răspund că nu pot să lipsescă dela cutare ceaiu, în schimbul unui plod de copil.

Se pune acum întrebarea, dacă starea diametral opusă, dacă mizeria are o influență mai bună asupra natalității?

Majoritatea autorilor zic că nu, fiindcă mizeria chiar dacă nu produce sterilitate, dar produce o proliferatiune desordonată a rasei și degenerând, familiile următoare ajung după câteva generații la sterilitate. Proletariatul și clasa mijlocie atunci când îndeplinesc acest echilibru între capital și muncă sunt cei mai prolifici. Muncitorul din fabrică, plătit după munca ce o depune, organizat, ca și țaranul care nu trândăvește, au cea mai mare natalitate.

În Bănăt vedem pe țaranul nostru ca și pe muncitorul din câteva fabrici că muncește neconținut, de dimineață până seara târziu.

Bănățeanul nu este nici lenes și nici îmbogățit în timpul nopții. Săraci sunt dar nu prea mulți, chiar dacă mizeria ar fi întinsă nu explică mult, fiindcă Timiș-Torontal unde mizeria este cu mult mai mică este o natalitate mai mică ca în jud. Caraș-Severin — unde este mai multă sărăcie. La prima vedere ar urma să eliminăm factorul economic. Totuși, dacă privim mai cu profunzime, vom constata că o cauză economică cu toate acestea există.

Cunoaștem bine starea economică și felul țaranului nostru de a judeca. Bănățeanul nu duce mizerie, dar are teamă de ea, îi este teamă ca nu cumva copiii lui să ajungă săraci și să colinde ușa străinilor, cerșind teren de muncă. Acest fel de a chibzui, îl determină să aibe un singur copil, a cărui existență, să o vadă dânsul încă până trăiește, liniștită și asigurată. În fișele noastre trimise preoților pentru adunarea datelor, pe care le-am amintit, am cerut și justa D-lor apreciere asupra motivelor pe care se bazează acest sistem de unul. Cu toții ne-au răspuns în felul de mai sus.

b) Religia. Religia joacă un rol în mărirea și micșorarea

natalității ? Desigur că da. Chinezii au o natalitate așa de mare tocmai pentru un motiv religios, și anume pentru a avea cine să-i înmormânteze. Religia ortodoxă contribuie mult și ea la mărirea natalității. Maxima : creștinele et multiplicamini, este un product al acestei religii. Rolul ei reese din faptul, că de câte ori în vre-un imperiu credința a început să se clatine, și natalitatea a scăzut. Și invers : la popoarele religioase, natalitatea este mai mică, iar țara respectivă progresaază, pe când cele cu o credință mai subredă, regresează pe toate terenurile. În Bănat, biserica nu suferă. Toți cei ce slujesc la altar sunt oameni conștiincioși și pătrunși de menirea lor. Românii bănațeni nu almeacă pe panta necredinții în Dumnezeu. Religia prin urmare în provincie, nu joacă aproape nici un rol în mărirea sau micșorarea populațiunii.

c) Starea familiară. Familia ca celulă socială joacă un rol mare în mersul natalității. Numai familia poate fonda un cămin, unde să se întâlnească moralitatea mediul dulce și potrivit pentru o generație. --- copii. Familia trebuie să aibă prin urmare la bază dragostea conjugală. La primitivi, relațiunea între sexe nu a fost condiționată de dragoste ori de gelozie.

A fost o tiranie a bărbatului învingător în luptă, asupra femeii câștigate, iar femeia sclavă se consideră ca nefecundă. Civilizația a schimbat mult. Așa numiții „tinerii civilizați“ au idealuri, au visuri, ei vreau să iubească înainte de a ști ce și pe cine. Amorul complică viața, afacerile lungi nu permit timp pentru amor. Tânărul trebuie să aleagă între dragoste și ocupația lui, și de regulă alege pe cea dintâia. De multe ori acest amor poate fi fecund și tare. Și aceasta într-un singur caz și anume când femeia este virtuoaasă cum ne explică Rousseau. Când însă celează a nu mai fi astfel, atunci se naște starea de dezechilibru. Problema natalității, cum vom vedea și'n alte părți, este mai mult în funcție de sexul feminin decât de sexul masculin. Femeia când începe să domineze, sexual cu frumsețea, luxul, voluptatea și cu sentimentul ei nu mai este favorabil natalității. Când femeia ajunge starea aceasta la Greci la Romani, la Francezi în secolul al XVIII a avut drept rezultat scăderea natalității.

Azi în Bănat femeia nu domină nici economiceste nici juridiceste și nu se sustrage dela datoriile ei zilnice.

Predomină însă situația cu frumsețea și luxul ei în așa măsură, încât la vârsta de 15—16 ani atrage după sine o căsătorie prematură. Aceste soții nu sunt încă caractere pe deplin formate, așa că la 2—3 ani dela data căsătoriei divortează. Sau dacă nu divortează se dedau fiecare în parte cu îngăduința tacită a fiecăruia unor serii de aventuri amoroase stricăcioase atât moralității publice cât mai ales natalității. Iar luxul exorbitant are repercursiuni grave și asupra economiei țaranului bănațean care numai cu multă trudă poate agonisi averile imense

ce se cheltuiesc de fetele lor pentru îmbrăcăminte. Să ne ierte orice bănăţean, dar trebuie să mărturisim pe faţă toate constataările noastre. După câte am văzut noi, rar se întâlneşte câte o familie care să nu fi fost deranjată în mersul ei normal de vre-o aventură amoroasă nenorocită a copiilor. Rar se mai întâlneşte o familie în care femeia tânără să nu fugă din fel de fel de motive dela soţul ei, îndărăt la părinţi. Numai după un timp mai lung de compromis, revine iar la soţ, dar nu mai aduce cu sine dragostea ei către bărbat, care de regulă dispăre pe vecie. Această stare de lucruri evident nu poate fi favorabilă natalităţii. Fiecare „fugită“ se îngrijeşte să nu supoarte la această ruşine şi pe aceea a gravidităţii, care eventual ar dovedi şi mai mult traiul ei neruşinat şi uşuratic.

Luxul din tinereţe este continuat şi după căsătorie, tânăra soţie acum cu mai multă plăcere şi cu mai multă artă caută de a-şi arăta comorile sale fizice în faţa lumii. Singura ei grije este îmbrăcăminte. Ea în felul acesta nu simte nevoia unui copil. Ea nici nu-l are şi nici nu-l vrea să-l aibe. Cine nu a auzit următoarele cuvinte vrednice de plâns: „abia mă îmbrac pe mine şi pe acest copil pe care-l am, apoi cu ce voi îmbrăca şi pe alţii“. Şi astfel nici odată nu vrea ca în detrimentul luxului la care ţine atâta să îmbrace şi pe un al doilea copil.

În Bănat divorţurile sunt foarte dese. De la o vreme însă chiar divorţurile se omit prin simplul fapt că tinerii încep să trăiască mai mult în concubinaj. Acest fenomen este foarte frecvent. După ce unui om de 30—40 ani îi moare soţia, el nu se mai însoară a doua oară în mod legal, ci-şi „aduce nevasta“. El o consideră de soţia sa, o tratează ca pe soţia sa şi tot satul o consideră astfel. Nimeni nu vede nici o piedică şi nici o ruşine în un asemenea trai. Obiceiul de a trăi în concubinaj este aşa de răspândit încât într-adevăr, guvernării ar trebui să ia măsură, căci altfel la un moment dat ne vom afla în situaţia imposibilă de a mai remedia acest rău, care fără îndoială are o înrăurire detestabilă şi asupra moralităţii publice, şi asupra natalităţii.

Tinerii mai obicinuesc să facă aşa numitele „cununii de salcă“ care nu sunt decât: tocmeală între tinerii însuraţi de a trăi laolaltă. Iar prin unele comune ei mai fac şi aşa numitele „cununii de probă“.

Tinerii au în acest caz două posibilităţi: fie că ei încheie o căsătorie legală, fie că văzând că nu se potriveşte se despart căutându-şi în altă parte norocul. În toate aceste cazuri naşterea se consideră o ruşine aşa că se procedează cu tact la evitarea ei.

Cu un cuvânt, starea familiară de azi din Bănat nu este favorabilă natalităţii.

d) Vigoare. Starea fizică a populaţiunii bănăţene încă are oarecare rol asupra natalităţii. Un coleg medico-militar în teza

sa de doctorat a făcut o statistică despre înălțimea indivizilor prezentați la cercurile de recrutare din întreaga țară, cât și despre perimetrul toracic. A constatat că dintre toate județele țării, cei mai mici la statură și cu perimetrul toracic cel mai mic, sunt indivizii din cele două județe bănățene. Poate că și acest fapt să contribuie la micșorarea populațiunii fiind cunoscută ca lege generală, că indivizii formați la fizic sunt mai fertili ca cei slabi și degenerați. O explicație a acestei degenerări fizice am aflat-o în vârsta prea tânără a căsătoriților, care am constatat că variază între 15—18 ani. Acest fenomen se mai explică și prin felul de a concepe căsătoria țaranului bănățean. Prima lor grijă este de a vedea că ce aport material aduce fiecare tânăr acest interes material este așa de mare încât nu se mai ține cont de fizicul ori de psihicul tinerilor cari merg înaintea altarului. Din acest motiv, adese-ori nu se ține seamă nici de consaguinitate.

Toate aceste ne fac să credem, că fizicul puțin dezvoltat încă contribuie la micșorarea treptată a natalității în Bănat.

e) Suprapopulația. Bănatul nu este suprapopulat. Nu avem decât numai 63 locuitori pe km. pătrat. Pământul roditor al Bănătului ar mai putea deci să hrănească încă mulți locuitori.

Făcând un bilanț asupra acestor factori, cari influențează în rău sau în bine natalitatea nu încapem înțoială, că împreună cu vre-o 90 domni preoți dela cari am primit prețioase păreri și împreună cu cercetările altor autori și a câtorva conferențieri pe cari i-am auzit, să tragem și noi concluzia că, două sunt cauzele mari cari contribuie la scăderea populației în Bănat.

1. Accentuata îngrijorare a părinților de a trăi liniștiți și asigurați materialmente până la moarte, fără nici un copil, sau de a lăsa în urma lor numai unul singur și bogat și de a înlătura primejdia de a lăsa mai mulți copii și eventual prea săraci.

2. Lipsa de virtute a femeii care aleargă după comoditate, lux, petreceri, voluptate, frumusețea corpului etc.

Acești doi factori determină populațiunea bănățeană ca să-și micșoreze natalitatea, cum am văzut din cifrele relatate, cu fel de fel de mijloace. Aceste modalități s'au aflat foarte repede, și s'au aflat mai ales în crima neagră a avortului și în folosirea mijloacelor anticonceptionale.

Afirmațiunea noastră, că primul și cel mai important mijloc de prevenire a nasterilor este avortul criminal, s'ar putea considera drept o afirmațiune greșită, câtă vreme nu prezentăm o statistică care ar dovedi acest lucru.

O asemenea statistică însă noi cu greu o vom putea-o produce și suntem dispuși a crede că nici alții nu o vor putea-o produce cu deplin succes. Dacă însă dosarele tribunalului nu dovedesc acest lucru, cu atât mai clar se constată de întreaga

lume că populațiunea scade. Foarte puține crime de avort au ajuns să fie aduse în fața justiției și judecate. Nici un avort, nici o moașe și nici un medic nu strigă. Toți tac. Toți stau într'o tăcere culpabilă. Care medic după ce a scos intestinele prin uter, făcând un raclaj uterin ar striga? Cine și-ar mărturisi vina? Toate acestea se fac în taină. Medicul și femeea: numai ei doi știu. Amândoi sunt interesați să păstreze cât mai în ascuns taina.

Este singura crimă care se poate dovedi atât de greu.

Dr. Râmneanțu și Dr. Oprea.

Orientarea profesională.

Am vorbit într'un număr trecut al Buletinului nostru despre orientarea profesională, mărginindu-ne la părțile de ordin general ale acestei chestiuni. Mai mult chiar am tratat numai în treacăt chestiunea în sine, și ne-am ocupat, cu posibilitățile, în toto, căci ne sunt la dispoziție pentru a constata gradul de inteligentă, care este în strânsă legătură cu posibilitățile de exteriorizare viitoare ale copilului din punct de vedere lucrativ.

Am remarcat constatările făcute, de diferiți cercetători, asupra indivizilor, care și-au schimbat în decursul vieții carierele, de mai multe ori, acestea nefiindu-le prielnice, fie din punct de vedere sufletesc, fie din punct de vedere fizic. Dar pentru a ne putea orienta asupra vastității subiectului, asupra formelor multiple sub care se prezintă, ca și a studiilor amănunțite care sunt necesare aplicării lui din punct de vedere practic, vom da de la început o schemă a cursurilor de orientare profesională ținute la „Sorbona” de către secțiunea de psihologie aplicată a Institutului de Psihologie, sub conducerea lui I. M. Laby.

Programul general este împărțit în trei mari capitole:

- I. Lecțiuni preliminare
- II. Lucrări de laborator
- III. Studii aplicate.

I. *Lecțiunile preliminare* constau în expunerea teoretică a problemelor relative la organizația rațională a muncii și mijloacelor de care dispune psihologia experimentală pentru soluționarea lor, asupra necesității și importanței deosebite pe care o are orientarea profesională din punct de vedere economic și social.

II. *Lucrările de laborator* erau subîmpărțite la rândul lor în alte patru subdiviziuni.

a) *Problema orientării profesionale*, care se ocupa cu

partea fizică și psihică a subiecților în raport cu necesitățile rececute de către profesiune. problemă care conținea următoarele studii.

1. Caracterelor motorului uman.
 - Muschii producători ai muncii
 - Rolul sistemului nervos
 - Locul cauzei și natura oboselei.
 - Indicele de oboseală.
 2. Examenul antropometric al subiecților.
 - Greutatea, talia, dimensiunile membrelor
 - Perimetrul toracic.
 - Forța dinamometrică.
 - Raportul acestor diverse elemente.
 - Curba și discuțiunea lor.
 3. Indicațiunile și contraindicațiunile psihologice și medicale, care ajută la determinarea ocupării unei meserii.
 4. Aptitudinile motrice:
 - Rapiditatea și exactitatea mișcării:
 - Sugestibilitatea motrică.
 5. Examenul senzorial cu insistența asupra acuității vizuale.
 6. Măsurarea atenției și a percepției.
 7. Relațiunile funcționale a diverselor senzații și percepții de spațiu și durată.
 8. Măsurarea diverselor forme ale memoriei.
 9. Vocabularul individual:
 - Descripțiunea unui subiect și fidelitatea unui raport.
 10. Emotivitatea.
 11. Funcțiunile intelectuale
 - Imaginația și invențiunea
 - Asociațiunea ideilor. Sugestibilitatea.
 12. Plasticitatea funcțională.
 13. Măsurarea inteligenței în vederea unei clasări sumare a indivizilor prin diverse metode:
 - Metoda Binet -Simon.
 - Modificațiunile Stanford.
 - Scara valorilor a lui S. Otis.
 - Testele naționale Americane, etc.
 14. Aspectele multiple ale activității intelectuale:
 - Adaptarea lor la funcțiunile profesionale.
 - Clasificațiunea profesorilor și caracteristicile lor psychomotrice și intelectuale.
 - Monotomia și varietatea în profesioni.
 15. Examenul subiecților normale:
 - Analiza, psihologică aplicată la determinarea „gustului” pentru o profesiune la copii.
- b). *Organizațiunea orientării profesionale* — se ocupă cu studiul științific al profesiunilor în raport cu individul și organizațiunea științifică a acestor constatări.

Se împărțea la rândul ei în:

1. Studiul comparat al metodelor „Birourilor” americane de vocațiune, a „Oficiilor” din Bruxel și Barcelona, a „Camerei de meserii” din Bordeaux, a oficiilor franceze și germane de plasare etc.

2. Fișele individuale:

- Fișa școlară,
- Fișa aptitudinilor fizice,
- Fișa medicală,
- Fișa aptitudinilor profesionale.

3. Cum cunoaștem starea mersului muncii:

Raportul de stabilit între laboratoriile psycho-physiologice, și oficiile de plasare, camerele de meserii, școlile profesionale.

Funcțiunea consiliilor de vocație.

Al treilea capitol al lucrărilor de laborator îl forma:

c). *Munca și oboseala* în care se studia:

- Ergograful și dynamograful,
- Schimbările respiratorii.
- Circulațiunea și presiunea sângelui.
- Oboseala intelectuală.
- Systemul nervos,

Ultimul capitol cuprindea:

d). *Gesturile profesionale*.

1. Selectiunea gesturilor.

- Cronometrajul lui Taylor.
- Studiile grafice ale lui Marey, Imbert, Demyen, Fremont.

Studiul cinematografic, Morey, Gilbert, etc.

2. Raportul gesturilor adaptate scopului profesional cu randamentul și oboseala consecutivă.

III. *Studiile aplicate* constau în:

1. Luarea unui film de cinematograf, pentru studiul mișcărilor profesionale.

2. Semnele obiective ale oboselei în meseriile de atenție.

3. Cercetarea aptitudinilor la conductorii de mașini.

4. Acuitatea vizuală a subiecților în funcțiune cu intensitatea de lumină.

5. Noile metode tehnice pentru decelarea superiorității dactilografilor-zețarilor, telefonistilor etc.

Importanța programului pe care l'am expus, impulsionează pe care asemenea cursuri ar fi în stare să o dea noilor orientări profesionale, binele social și economic care se poate evidenția din acest sistem, care are posibilitatea de a trimite pe „chaque à son méhrier”, este fără îndoială foarte mare.

Natural, până când s'a ajuns la un program atât de vast, și complet a trebuit o serie întregă de experiențe anterioare. În realitate cursurile de orientare, își au germenul în laboratoarele de pedagogie, de psihologie experimentală, ca și în o serie de instituții cu aceleași caractere, ca acele dela Facultatea

din Bruxelles, Institutul Jan Jaque Rousseau dela Geneva, Societatea Alfred Binet etc.

Totuși cursuri de orientare profesională propriu zise nu au fost până în 1917 când s'au instituit acele dela Winterhur. În 1919 cu concursul Asociației elvețiene de sfaturi și protecție a tineretului studios și a societății Elvețiene de utilitate publică iau naștere cursurile dela Bâle și în 1920 cele dela Geneva. „Ele se adresează tuturor persoanelor care se ocupa cu plasarea ucenicilor în raport cu orientarea profesională și educațiunea acestora, într'o formă generală cu protecțiunea lor.“ (L'orientation professionnelle, Borremans-Pontiére).

Privind în ansamblul său programul pe care l'am expus mai sus, vom vedea că el cuprinde trei ramuri principale de cunoștințe: fiziologice medicale, psihologice intelectuale, și cunoașterea în sine a profesiunii.

Vom căuta să cunoaștem rolul și importanța fiecăreia din aceste trei științe utile care numai într'un ansamblu plăcut ne pot duce la rezultate practice.

I. Ramură fiziologică medicală. Rolul medicului.

Repetând deci că orientarea profesională cere cunoașterea perfectă a elementului de utilaj, deci a copilului, cunoașterea profesiunii cât și cunoașterea cât mai completă a circumstanțelor în care se exercită fiecare profesiune, vom spune dela început, că unul din cele mai importante roluri, în determinarea individului de a merge pe cutare sau pe cutare cărare în viață rămâne medicului. Cunoșcătorul cel mai perfect al mașinii umane prin cunoștințele lui fiziologice, cunoșcător al elementelor nocive stării vitale a individului, a posibilităților lui de exteriorizare din punctul de vedere al forței — și duratei ei, va putea dela început să-și dea seamă, de calitățile pozitive și negative pe care un individ le prezintă îmbrățișând o profesiune.

Mai mult chiar, medicului îi revine deasemenea sarcina de a-și da seama de calitățile mediului profesional raportat la starea de sănătate a individului și la studiul intrinsec al profesiunii.

Cunoașterea copilului, deci a viitorului profesionist, este poate cea mai complicată problemă a orientării profesionale.

Într'o epocă evolutivă, atunci când nici construcția fizică nici cea psihică nu este decât abea înmugurită, când gusturile și raționamentul său, sunt exteriorizate prin prisma expansibilității copilărești, când totul stă încă necopt în fața ta, să cauți a-ți da seamă, de cel mai bun viitor, de cel mai bun loc pe care are să-l ocupe, această „porțiune de individ“ în marele ansamblu social.

Lăsată până în prezent hazardului nerăspunzător de faptele lui, orientarea profesională, trece azi în responsabilitatea unei instituții sociale, în care medicul își are cea mai grea răspundere.

Calitățile intelectuale, cu ajutorul metodelor curente se pot depista astăzi la vârsta, când chestiunea orientării profesionale trebuie să se pună.

Greșeli pot surveni mai puține, în diagnosticul pe care îl va pune psihologia experimentală, care prin metodele ei va căuta să-și dea seama de inteligența naturală a copilului. Celula nervoasă, cantitativ se naște odată cu individul, ea nu se mult plică, ei numai se adaptează cunoștințelor și impresiunilor pe care le câștigă din mediul înconjurător.

Sistemul osos și muscular, organele simțurilor, au nesfârșite cauze de întărire, și distrugere, și tocmai acestea rămân medicului, pentru a-și da avizul asupra fazelor și finalului lor de dezvoltare.

Responsabilitatea se mărește, atunci, când ne gândim că cunoașterea sintetică a copilului, deci a viitorului individ cuprinde în sine nu numai studiul complet al stării fizice a subiectului ei și predispozițiilor naturale ale acestuia.

Trebuie să spunem însă, că până în prezent anchetele făcute pentru cunoașterea, cerințelor necesitate, de diverse profesioni nu au dat decât rezultate incomplete, și câte-odată chiar imperfecte.

Ființa umană trăind perioade de dezvoltare foarte lungi ansamblu său de aptitudini nu se manifestă decât evolutiv. Copilul seamănă tot atât de puțin azi cu cecece a fost ieri, în tocmai cum mâine va diferi de cecece este astăzi.

Această variațiune în evoluție poate fi cunoscută numai după o supraveghere îndelungă și atentă. Aici revine importanța mare a medicului școlar, care ținând în evidență fișa individuală — a copilului, notând pe dânsa observațiuni cât mai dese, poate ajunge de multe ori în stare să dea cea mai bună îndrumare profesională copilului. El va fi acela care va indica ramurile pentru care copilul manifestă aptitudini speciale, și mai ales dacă gusturile copiilor în cecece privește profesiunea sunt îndreptățite. Cea mai bună indicațiune în acest cop ar fi corelația între gusturile subiectului și relațiunile medicului.

Copii în general îi putem împărți în două mari categorii.

- 1) Acei care manifestă atracție față de o profesiune.
- 2) Indiferenții.

Pentru a depista aceste categorii de cele mai multe ori e suficientă o simplă întrebare. Răspunsul la aceasta este, partea pe care trebuie să o studiem.

Este compatibilă profesiunea aleasă cu individul ?

Chestiunea trebuie privită prin două puncte de vedere :

- 1) Calitățile fizico psihice ale copilului.
- 2) Necesitățile sociale.

1) Calitățile fizico psihice ale copilului.

necesare calități fizice și psihice dela început. E natural că ucenicia în profesiune tnde a da individului calitățile pe care le cere îndeplinirea ei — documentăm și aici percepțul

funcției care creiază organul. E destul să privim un grup de muncitori manuali bine instruiți și bine întreținuți pentru a fi încântați de forța lor musculară. Dexteritatea aproape mecanică pe care o are un croitor atunci când își așează ața în ac, sau atunci când face sute și sute de împunsături regulat așezate unele lângă altele, nu arare ori formând în ansamblu lor un tot estetic. Tipograful căruiua îi umblă mâinele cu o adevărată dexteritate în casetele cu litere, dactilografei și pianiștilor cărora degetele le alunecă fulgerător pe clape. Dar ce va face un hamal bolnav de tuberculoză sau cu un stat mic pipernicul cu uneri strâmți cu picioarele strâmbe, ce va face un croitor cu ochii slabi, miop etc. Ei vor fi dela început sortiți dacă nu pierin cel puțin unei munci mai puțin productive, datorită relei lor orientări profesionale — din punct de vedere a facultăților lor fizice. Și aici va trebui să adăugăm că numai o cunoaștere perfectă a profesiunilor, în toată intimitatea lor, va putea să pună în gardă pe cel însărcinat, cu orientarea copiilor, de a nu face greșeli.

Cunoașterea calităților hereditare cunoașterea familiei, a mediului și modului de trai, formează un bun auxiliar pentru medicul școlar.

Am spus căci, calitățile viitoare din punct de vedere fizic ale copilului sunt foarte greu de precizat din simpla lui examinare. Posibilitățile lui de dezvoltare sunt strâns legate de caracterele ereditare pe care le-a primit dela părinți. Din doi părinți sănătoși, bine dezvoltați puternici ca vigoare fizică, numai în mod excepțional se va naște un copil mărunț și slab, bine înțeles dacă elim.năm cauzele de ordin patologic.

Determinarea defectelor psiho-fizice, iată punctul principal asupra căruiua medicul școlar, și profesorul trebuie să aibă cuvântul hotărâtor.

2) Necesitățile sociale. În raport direct cu dezvoltarea unei națiuni vor fi necesitățile profesionale. Munca de specialitate, care pe zi ce merge își capătă teren mai bun, în viața socială, a adus cu sine diversitatea profesiunilor. Numărul lor limitat din trecut, când în afară de războin e și rob nu există altă profesiune sa schimbat complect. Mai mult chiar, fiecare profesiune la rândul său are specialitățile ei. Medicina care altă dată era legată de ritual, nu numai că sa separat de aceasta, dar a progresat atât de mult încât, azi titlul de medic cere pentru a putea fi bine văzut în ochi acelor care au nevoie de el, o specialitate. Cu greu ne mai putem imagina astăzi acea titulatură de „med. univ.” și, limitele specializării nu sunt încă ajunse.

Dar din punct de vedere social, alta e prisma prin care trebuie să privim orientarea profesională. Într'un stat trebuie să existe un echilibru între pretențiile la muncă și posibilitățile de oferire a muncii.

Ruperea acestui echilibru aduce la ceia ce numim „șomaj”. Diversii profesioniști, ajunși într'un număr prea mare față de

posibilitățile de angajare, vor rămâne fără muncă și deci fără venituri, iară posibilități de trai, „șomeuri“. Aceștia la rândul lor trăiți în mizerie vor forma clasele proletare, veșnic nemulțumi — care cu toate că pregătiți pentru viață, nu o pot trăi, într-un mod mulțumitor.

Aici, responsabilitatea, pentru orientarea profesională se împarte între stat, și educatori.

Statistice amanunțite trebuie să evidențieze publicului starea în care se găsește diversele profesii, care sunt profesiunile în care cererea de lucru este satisfăcută și în care nu, — care sunt avantajele fiecărei profesii în parte, și care sunt necesitățile fizico-psihice pe care ocuparea lor le cer. Mai mult chiar — aceste statistici, făcute pentru prezent nu pot avea o valoare decât momentană, — ori educațiunea profesională se face pentru viitor. Deci, studierea anticipată a cererilor de lucru pentru zece douăzeci de ani în raport cu dezvoltarea pe care statul o va lua în acele timpuri. Indivizii care se apucă de o profesiune trebuiesc apărați de către stat, și feriți de a deveni șomeuri, sau a fi împinși către o schimbare a profesiei, — a cărei rezultat nu poate fi decât o pierdere pentru națiune și pentru individ.

Statul nostru poate mai mult ca ori care stat European are nevoie de aceste statistice. La noi găsim în organizația socială, generații întregi ocupate de streini — și altele suprapopulate. Avem nevoie de intelectuali sau mai bine zis am avut. Astăzi am ajuns, țara cea mai bogată din Europa în studenți universitari, viitori liber profesioniști. Surplusul lor a început să se resimtă. Nourii unui proletariat intelectual se arată la orizont, toată lumea o simte, și totuși numărul celor cari își aleg aceste profesii, nu se micșorează.

Dar, statul, făcându-și din acest punct de vedere datoria, rămâne în seama educatorilor de a-și împărștia aceste cunoștințe în marea masă a copiilor și părinților. Aceste două îndatoriri implinite, executate ne vom putea ori când complecta locurile libere, pe care le avem prin români, și deci vom putea în luptă legală înlătura streinii, păzindu-ne în același timp ce-tățenii de mizeriile unei „vieți de șomaj“.

II. Ramura psihologică intelectuală. Rolul educatorului.

Am vorbit mai înainte de necesitățile intelectuale și psihologice pe care le cer fiecare profesiune în parte, deci, după examenul fizic și fiziologic, examenul psihologic se impune atunci când este vorba de orientarea profesională.

Fiecare profesiune sau meserie are nevoie pentru a putea fi bine profesată, pentru a da cel mai bun randment, de o doză mai mică sau mai mare de inteligență. Medicul în această chestiune nu mai poate avea un rol principal. Examenul gradului de inteligență este din domeniul medicului trecând în acela al psihologului. Prin metodele pe care ni le pune la dispoziție psihologia experimentală putem să ne dăm seama cu destulă ușurință despre capacitatea nativă a inteligenței individului. Cu

ajutorul testelor, despre care am vorbit într'un alt articol din buletin, — cu destulă ușurință putem face comparație gradului de inteligență între mai mulți indivizi, și ai selecționa. Din nou trebuie să repetăm căci și aici indicațiile pe care le vom da pentru orientarea profesională implică cunoașterea perfectă a profesiei însăși — și a cerințelor sale intelectuale.

Roluț medicului, alături de acela al psihologistului constă în acela de a-și da seama de statusul senzorial al individului, despre cauzele și efectele lui.

Examenul senzorial trebuie să cuprindă :

a) Examenul organelor externe de percepțiune, pentru a putea descoperi bolile cronice care împiedică buna funcționare a organului, sau îl alterează puțin câte puțin : conjunctivită, cheratită, otoree, scleroza timpanului, maladiile nasului, ale pielii etc., care pot influența într'o formă mai mult mai puțin marcantă, asupra bunei funcționări a organelor și a forma o piedică evidentă în calea diverselor meserii, care cer o acuitate și o rezistență determinată față de oboseala senzorială.

b) Determinarea tipului senzorial, ca să va să zică tendința individuală de a-și îndrepta atenția spontanee asupra imaginilor senzoriale furnizate de către un simț mai mult decât de către celelalte, și de a-și da seama de datele furnizate de către acel simț pentru a-și forma imagini concrete. (L'orientation professionnelle, Borremans-Ponthière).

Această determinațiune poate fi făcută prin o analiză a diferiților timpi de reacțiune și în general prin studiul atențiunii și diferitelor memorii senzoriale. Asupra acestor examinări în raport cu orientarea profesională iată ce spune Roels în „The Predisposition and The Profession“.

„Nu trebuie ca orientațiunea să fie numai externă și impresionistă, căci cu ea nu avem decât o falsă realitate, aceasta fiind subordonată formei, manierei speciale de a fi individului. De asemenea trebuie să punem interes pe interogatoare și investigațiuni asupra facultăților fiziologice și psicho-fizice. Practica primelor, a caracterelor medico-antropometrice, nu oferă aici o dificultate : ele sunt chiar preconizate de către pedagogi și higieniști“.

„Dificultățile apar numai atunci când se procedează la investigațiuni psycho-physice : poate să fie greu a cunoaște științifice și indubitabil valoarea specifică profesională a unui aspirant la muncă. Multitudinea calităților sale și a defectelor poate să fie de așa natură, încât e greu de a discerne și a degaja facultățile sale determinante“.

Și aici deci greutatea va începe atunci când e vorba să ne dăm seama de calitățile individuale ale copilului, și nu de un termen de comparație, ca atunci când examinăm capacitatea lui intelectuală. Cunoașterea perfectă a viitorului profesionist de către educatorul său, atât de amănunțită făcut să dea posibil tate acestuia de a-și da seamă de cele mai ascunse

particule ale persoanei sale, este nu numai necesară dar și înpericisă pentru că, cuvântul lui în chestie de orientare profesională să poată avea greutate. Este o adevărată muncă de apostol și dragoste față de viitorul neamului, de sacrificiu, și fină observație, cercetarea acestor ființe, care abea încolțesc către o viață nouă, care își depun o viață întreagă de fericire și muncă în seamă îndrumătorului lor. Este cu atât mai grea sarcină, cu atât mai încărcată de responsabilitate cu cât, acela pe care îl pregătești pentru viață, este inconștient, este o mără jucărie pe care o poți arunca tot atât de ușor pe o cale plină cu spini, ca și pe o cale cu roze.

Calități psihologice sunt recerute de orice profesiune — și ca un exemplu voi da mai jos calitățile psihologice pe care trebuie să le îndeplinească un bun telefonist după Münsterberg:

1. De a fi în stare de a repeta exact și imediat o cifră.
2. Să aibă constant spiritul treaz.
3. De a avea inteligența dezvoltată într-un oarecare grad.
4. Să fie capabil să evalueze ușor micile distanțe.
5. De a avea degetele foarte agile.
6. Să fie capabil de a atinge exact la oarecare distanță un punct de înainte vizat.
7. O oarecare rapiditate de descernământ intelectual.
8. Să fie capabil de a executa rapid o mișcare determinată în urma unui semnal dat.

Vedem din acest mic exemplu câtă complicitate se găsește în cercetarea amănunțită a calităților psihologice necesitate de către o profesiune destul de simplă. Fiecare meserie își are calitățile sale. E necesar pentru studierea lor, de a creia birouri centrale, a căror sferă de activitate să cuprindă toate profesiunile. Fiecare profesiune să-și aibă stabilită serii de teste psycho-tehnice, după care examinatorii să-și dea avizul. Avizul acestora să fie pus în fața fișelor medicale, fișelor școlare, și ale educatorului, alături de ele adăugate dorințele și aspirațiile individului. Toate acestea comparate, să fie la rândul lor puse în concordanță cu necesitățile sociale.

Concluziile trase în urma acestor date, bine și amănunțit examinate, nu pot da decât rezultate bune — pentru individ și națiune.

III. Cunoașterea profesiunii.

În numărul trecut al Buletinului am dat următoarea definiție profesiunii :

„Este destinația pe care ne-am dat-o, sau pe care cele mai adeseori circumstanțele ne-au oferit-o ca activitate principală: aceea care ne permite câștigarea existenței proprii nouă și alor noștri, și care constituie astfel mijlocul prin care noi ne facem utili societății”.

Piorkowsky ne-a dat clasificățiunea meseriilor după cultura generală a spiritului și gradului de inteligență utilizabilă. Gratie testelor, într-un interval de timp destul de scurt, putem

să ne dăm seama de inteligența unui individ. — După Piorkowsky, individul care posedă 75%, deci $\frac{3}{4}$ din inteligența normală pe care trebuie să o aibă individul la vârsta corespunzătoare, este un individ mărginit, însă capabil de a învăța o profesiune secundară. Acela care nu are decât $\frac{5}{10}$ de inteligență, nu ne poate da nici un serviciu. Acela care are $\frac{10}{10}$ este normal. $\frac{13}{10}$ — $\frac{14}{10}$ sunt excepțiuni.

Iată după el profesiunile în raport cu gradul de inteligență cerut de ele:

1. *Meserile cele mai inferioare*: a) tregheri, hamali, muncitori agricoli, și toate meserile manuale. Aceste meserii cer $\frac{7}{10}$ din inteligență. b) muncitorii de fabrică cari sunt întrebuințați la munci cari cer în special eforturi musculare. Aceștia au nevoie de $\frac{8}{10}$ de inteligență, în plus aptitudini speciale, care le permit de a suporta monotonia acestor ocupațiuni, și puterea de conservare în o slabă măsură a atențiunii recerute de munca la care sunt întrebuințați.

2. *Meserii inferioare*. c) Muncitorii cari exercită o profesiune, care cere o oarecare formație profesională trebuie să aibă cel puțin $\frac{9}{10}$ de inteligență, în plus o serie de aptitudini speciale.

3. *Profesiunile mijlocii*. d) Micii comercianți meseriași (cari sunt în acelaș timp comercianții obișnuiți) impiegații, lucrătorii care ocupă o meserie superioară de exemplu, un compositor de imprimerie, trebuie să aibă $\frac{10}{10}$ din inteligență, în plus o mare cantitate de aptitudini speciale.

4. *Profesiunile superioare*. e) Orice Profesiune științifică necesită $\frac{11}{10}$ — $\frac{12}{10}$ de inteligență. Câte odată mai puțin, însă atunci trebuie să fie completate cu mult mai multe aptitudini speciale decât grupa precedentă.

5. *Profesiunile cele mai superioare*. f) Conducătorii comunei și statului, acei cari sunt amestecați în viața practică, acei cari sunt în capul mișcărilor științifice, trebuie să aibă cel puțin $\frac{13}{10}$ — $\frac{14}{10}$ de inteligență, în plus o serie aproape nenumărată de talente speciale.

Am arătat legătură pe care cercetătorii o pun între gradul de inteligență și felul profesiunii. Dar chestiunea cunoașterii profesiunii este cu mult mai largă. Poate din punctul de vedere al orientării este cea mai vastă și cea mai complicată parte — ea singură putându-ne da prin o cunoaștere amănunțită, cheia acestei mari probleme de interes social, orientarea profesională. O serie nenumărate de chestionare au fost formate pentruca specialiștii să-și poată da seama de cerințele profesiunii. E suficient a spune că chestionarul lui Lippmann completat de către Ginneken cuprinde 131 de puncte — pe care le punea diferiților profesioniști pentruca din răspunsurile pe care aceștia le dădeau să-și poată da seamă de aptitudinile necesare fiecărei profesiuni.

Monografiile profesionale au luat în urma acestor cercetări o importanță și o dezvoltare foarte mare. Ele trebuiesc dealtfel

să fie cunoscute de către părinți, de către copii, de către medici și educatori. Pentru a fi completă o monografie profesională, trebuie să fie: (Borremans-Ponthière).

a) completă, cu indicațiuni cât mai amănunțite, putând în anumite circumstanțe să întărească o vocațiune nedecisă.

b) să fie scrisă într'un limbaj simplu și viu, în așa fel ca să fie înțeleasă și de copii și de părinți.

c) de mărime rezonabilă, pentru a nu plictisi și obosi persoanele cărora se adresează.

d) să fie, după cazuri, ilustrată.

Programul intim al lucrării trebuie să cuprindă:

1. Obiectul meseriei; definiție, descripție sumară a principalelor operațiuni efectuate;

2. Aptitudini speciale: fizice (contra-indicațiuni), intelectuale, aptitudini diverse, calități morale;

3. Gradul de instrucție necesar: cunoștințe școlare strict necesare pentru a putea intra în acel învățământ;

4. În ce condițiuni anumite categorii de persoane pot să-și înceapă învățătura: mutilații din războiu, cei care au suferit diferite accidente de muncă, arieratii, debilii mintali, anormalii etc.

5. Condițiunile unui învățământ rațional: vârsta, durata, contractul, etapele învățământului, salarii locuință, întreținere;

6. Viitorul profesiunii: salariul lucrătorului calificat, salariul lucrătorului necalificat, capitalul necesar de instalație pe cont propriu, posibilitățile de muncă în o altă meserie în caz de șomaj;

7. Avantajele și inconvenientele profesiunii: șomajul, sezonale moarte, bolile profesionale, accidentele de muncă;

8. Indicațiile grupărilor profesionale sociale, cursuri și școli de perfecționare, lucrări și jurnale tehnice, etc., care pot fi utilizate în timpul uceniei, ca lucrător sau ca maestru.

Am dat datele de mai sus pentru că ele ne scutesc în bună parte de a studia cunoașterea profesiunilor. Dealtfel multiplicitatea lor nici nu ne-ar permite să intrăm în amănunte, atunci când cerințele fiecărei monografii sunt atât de complicate. Remarca pe care o vom face, va fi aceea, că în țară la noi nimeni nu s'a gândit la atari lucrări, cari sunt atât de necesare.

Ne pare însă că în cerințele monografice de mai sus sunt lăsată pe un plan secundar, chestiunile de ordin igienic profesional. Incepând de la obiect, trecând prin, fiziologia tehnică, psihologie, sociologie, sunt date toate indicațiile necesare, igiena este lăsată să se întrezărească doar între boalele profesionale și accidentele de muncă, cu toată importanța mare pe care aceasta o are.

Terminând vom expune în cele ce urmează concluziunile și deciziunile celei de a doua conferință internațională de Psychotehnică aplicată la orientarea profesională ținută la Barcelona:

„Dosarul medical trebuie să conțină două părți:

1. O foaie conținând observațiunile asupra antropometriei și fizio-patologiei copilului. Această foaie trebuie să fie în posesia medicului, care va păstra secretul medical asupra rezultatelor.

2. O fișă destinată serviciului de orientare, care comportă indicațiunile tipice și contra-indicațiunile individuale, permițând să se întrevadă grupa profesiunilor spre care este sfătuit să se îndrepte și spre care nu.

Conferința crede că este necesar ca diversele tipuri de fișe medicale să fie uniformizate și de a defini probele care trebuie să compună examenul.

Orientațiunea profesională în afară de aspectul ei științific, fiziologic și psihologic se prezintă sub un aspect economic și social; în consecință ea trebuie să fie atașată instituțiunilor de plasare, și asigurare contra șomajului.

Conferința crede că aparține puterilor publice de a încuraja moralmente și materialmente organizația și funcționarea orientațiunei.

Pentru perfecționarea metodelor, trebuie să se controleze rezultatele obținute asupra subiecților care au fost deja orientate privind:

a) progresul tehnic, *b)* gustul de muncă, *c)* oboseala și *d)* randamentul profesional.

„Comisiunea emite dorința ca puterile publice să subvenționeze laboratoarele în vederea standardizării testelor de aptitudini profesionale, și ca rezultatele laboratoarelor din diverse țări să fie reunite și confruntate pentru ajutorarea conferințelor”.

„Consideră că rezultă atât din datele fiziologice cât și din numeroasele anchete sociale, că ziua de lucru efectiv de opt ceasuri, poate fi considerată ca normală pentru cea mai mare parte dintre profesiunile industriale”.

„Conferința roagă ca ziua de lucru de opt ore să fie pusă în vigoare în toate țările, și ca aplicarea sa să fie pretutindeni asigurată în condițiuni analoge”.

„Conferința emite dorința ca puterile publice să favorizeze larg cercetările fiziologice, care vor permite organizarea muncii industriale și orientării profesionale pe baze științifice”.

„Conferința emite dorința ca în serviciile de transport (drum de fer, tranvay, automobile, navigație) recrutarea muncitorilor să nu fie făcută, decât după examenul psihologic al aptitudinilor profesionale, și un control psihiatric”.

„Este de dorit ca fiecare să precizeze sensul termenilor speciali pe care îi întrebunțează, de notat următorii: inteligență practică, mecanică, profesiuni superioare, mijlocii și inferioare, aptitudini primite, formale și materiale.

V. Noveanu.

Copii dependenți.

Noțiunea de „*copii dependenți*”, recent introdusă și la noi în limbajul asistenței sociale, pentru a limita un grup de copii a căror îngrijire cade în sarcina societății, nu este încă precis definită. Sub copii dependenți înțelegem acei copii, a căror îngrijire și întreținere, din mai multe motive, cade în sarcina societății. Este foarte greu de a trage o linie de demarcațiune precisă între copiii dependenți și „*copii neglijati*”. Neglijat numim un copil care este lipsit de îngrijirea necesară, de care trebuie să se bucure în sânul familiei, e fără cămin, părăsit, lăsat în sarcina societății. Acești copii, când nu sunt ocrotiți de organizațiunile de asistență socială, se întrețin din cerșit ori ajutorul incidental al oamenilor. Copii neglijati trebuie însă să numim și pe aceia cari din diferite motive se găsesc în societatea unor persoane vicioase, ori, chiar și când trăiesc în sânul familiei proprii ori adoptive, sunt maltratați și lipsiți de îngrijirea necesară. Din aceste două definiții vedem deci că o separațiune precisă între copii dependenți și neglijati nu se poate face și că copiii dependenți fac parte din grupul copiilor neglijati. Tot așa de greu se poate face o separațiune precisă între copiii neglijati și delincvenți, acești din urmă recrutându-se în majoritatea cazurilor dintre copiii neglijati. Într'un sens mai larg putem deci să includem toți acești copii dependenți, neglijati și delincvenți într'un singur grup de copii, având la o extremitate copiii dependenți, la cealaltă copiii delincvenți.

Tipuri de copii dependenți. Copiii dependenți și neglijati reprezintă mai multe forme ale dependenței. Trebuie să includem în grupul copiilor dependenți copiii schilози și deformați din naștere. Deși numărul lor nu este prea mare, de obicei sunt lipsiți de o îngrijire adecvată, nu primesc atenția cuvenită, și când provin din familii paupere ori cu resurse economice mai modeste, și aceștia formează majoritatea, sunt o sarcină pentru familiile lor. O parte din ei sunt curabili, o altă parte, dacă primesc un tratament și o educație adecvată pot ajunge ca, să se susție singuri.

Tot în acest grup trebuie să includem majoritatea copiilor nelegitimi, copiii găsiți ori părăsiți. Societatea are o atitudine foarte nejustă, uneori chiar crudă față de acești copii, cari de cele mai multe ori trebuie să lupte o viață întregă sub povara acestei atitudini nedrepte.

Un mare număr de copii, mai cu seamă din centrele industriale și suburbiile orașelor mari, trebuie incluși în acest grup fiindcă sunt lipsiți complet de îngrijirea necesară. De multe ori ambii părinți, și tata și mama, lucrează toată ziua în fabrică, ei sunt lăsați „în grija străzii” ori în grija unui frate sau surori de abia cu ceva mai mare ca ei.

Fac parte din acest grup de copii, copiii familiilor sărace, cari din lipsă de îngrijire medicală necesară, nu se pot reface complet după diferite boli, rămân cu diferite defecte, cari le reduc capacitatea de muncă, ori rămân desfigurați de boală, din care cauză, sunt aproape excluși din societate.

O mare parte a copiilor dependenți o formează însă copiii deveniți dependenți prin faptul că sunt părăsiți de tată ori mamă, căsnicia părinților descomplectându-se prin desertăune, separațiune, ori divorț, ori prin moartea unuia dintre părinți.

Tot din acest grup fac parte copiii cari deși trăiesc în propriile lor familii, sunt atât de lipsiți de îngrijire și atenție cuvenită, încât suferă și din punct de vedere fizic și din punct de vedere moral.

La astfel de cazuri de dependență contribuie nu numai mizeria economică ci și ignoranța părinților. Sunt boli și defecte curabile, cari din ignoranța părinților nu sunt tratate la timp, și cari ulterior devin un balast pentru familie și societate.

Cauzele dependenței. Prevenirea dependenței este una dintre problemele cele mai dificile ale asistenței sociale. Cele mai multe cazuri de dependență sunt datorite unor condițiuni cari nu se pot evita ușor și ar fi necesară o reconstruire radicală a structurii sociale pentru prevenirea lor. Cauzele creditare, moartea timpurie a unuia dintre părinți, mizeria economică, cazurile de boală, și alte cauze ale dependenței sunt foarte greu de suprimat. Totuși situația nu este desperată. Multe cazuri de dependență se pot ameliora ori preveni complet.

Statistica lui Böhmert (Germania) din 1893, referitor la 13.000 copii dependenți, ne arată următoarea distribuție a cauzelor dependenței: 38,75% a copiilor au devenit dependenți prin moartea unuia sau ambilor părinți, 14,90%, prin șomajul părinților 11,88%, prin cazuri de boală 11,66%, fiind abandonati de părinți 4,70%, prin faptul că părinții ori tutorii au fost condamnați la închisoare pe timp mai îndelungat, 4,5%, din cauza neglijării și maltratării lor, 4,34%, din cauza boalei părinților ori a tutorilor, 3,49%, din cauza leneviei părinților ori a tutorilor, 1,54%, din cauza alcoolismului părinților ori tutorilor și 1,79%, din cauza defectelor fizice ori mintale ale părinților. Restul de 2,50% a dependentelor sunt cauzate de condițiuni mai puțin importante.

După Böhmert 25% a copiilor dependenți ajung în această situație din cauza neglijenței părinților ori tutorilor, deci din motive cari se pot evita.

Statisticile americane variază mult față de cele germane

în ceea ce privește distribuția cauzelor dependenței copiilor. Variațiunea se explică în parte prin lipsa de uniformitate a colectării datelor, în parte prin diferența structurii sociale a celor două țări.

Tabela de mai jos ne arată distribuția cauzelor dependenței copiilor în Statul New-York în anii 1910—11 și 1916.

CAUZA DEPENDENȚEI	Procentuația	
	1910—11	1916
Părăsiți de părinți	11·8	4·7
Neglijența intemperanța față de alcool, imoralitatea părinților, condamnarea la închisoare	6·5	4·6
Tutore inadecvat	7·1	13·4
Boală, incapacitate fizică ori mintală	16·1	22·1
Șomaj, ori câștig insuficient	6·4	6·6
Copii orfani, găsiți, neligитimi	17·3	14·5
Copii delincvenți, vagabonzi	13·8	12·6
Lipsa de îngrijire adecvată	15·0	8·5
Boli ori defecte ale copilului	0·8	3·5
Ambii părinți muncitori	4·8	6·9
Separarea părinților	0·4	9·4
Numărul total al cazurilor	29,137	9,954

Este interesant de a cunoaște condițiunile familiare ale copiilor dependenți.

Tabela de mai jos ne arată aceste condițiuni în statul New-York (1921), Delaware (1917) Minnesota (1921—22) și orașul St. Louis (1917).

CONDIȚIUNI FAMILIARE	New-York 1921	Delaware 1917	Minnesota 1921—22	St.-Louis 1917
Numărul cazurilor	30,413	513	42	669
Părinții în viață	39·1%	49·3%	52·3%	36·0%
Unul dintre părinți mort	46·0%	43·7%	41·4%	44·4%
Părinții morți	7·4%	3·0%	5·0%	16·6%
Copii găsiți și nelegit.	7·5%	4·0%	1·3%	—

Tabela de mai sus ne arată că majoritatea copiilor dependenți nu se recrutează dintre copiii complect orfani ci mai

mult dintre copii pe jumătate orfani ori cu părinți în viață. Problema dependenței copiilor deci nu depinde de orfanaj.

Reproducția excesivă în familii paupere și inferioare din punct de vedere biologic este sursa cea mai nesecată a dependenței copiilor. Când unul dintre părinți moare în aceste familii, copiii rămași sunt inevitabil sortiți dependenței.

Alcoolismul, combinat de cele mai multe ori cu pauperism ori mizerie economică, neglijență, ignoranță ori imoralitate, dă cam același tribut, ca și reproducția prea numeroasă.

Deficiența mintală ori morală a părinților e o altă sursă prolifică. Copiii proveniți din aceste familii rareori se bucură de îngrijirea necesară și trăiesc aproape în aceleași condițiuni ca și copiii părăsiți, poate și mai rău.

Descomplectarea căsnicilor prin desertiune, separațiune ori divorț contribuie cam cu 30—35% la dependența copiilor. Descomplectarea ca atare însă nu trebuie considerată ca factor primar, ci ca factor secundar, fiindcă însuși descomplectarea ca atare este efectul unei alte cauze.

O parte a copiilor devin dependenți din cauza brutalității părinților. Se combină această brutalitate de multe ori cu alcoolismul sau chiar alcoolismul este factorul etiologic. Copiii preferă să părăsească casa părintească de cât să suporte brutalitățile părinților.

Pe cum vedem cauzele dependenței copiilor sunt multe și foarte variate. Aproape niciodată nu există numai o singură cauză, ci de obicei mai multe și uneori nici nu putem preciza care este cauza principală și care cea secundară.

Ori cât de complexe ar fi aceste cauze însă, multe din ele se pot remedia și multe se pot chiar evita. Formule generale pentru remediare ori evitare greu se pot da. Rolul asistenței sociale este de a studia cazurile singuratice, de a face diagnosticul cauzei ori cauzelor etiologice și de a aplica măsura cea mai potrivită.

M. Zolog.

Semnificația socială a veneriilor.

Criteriul după care judecăm importanța pericolului veneric, e frecvența îmbolnăvirii și daunele multiple ce le cauzează individului, familiei și rasei. Asupra importanței sociale a suferințelor venerice, avem o mulțime de date precise, aduse de știința ultimilor decenii. Literatura de specialitate, e plină de amănunte variate și nu posedăm o privire sintetică asupra importanței veneriilor. Scopul articolului de față, e de a reda punctele cardinale ce caracterizează această plagă și a expune adevărurile fundamentale cu acurateță și fără exagerare.

Sub venerii înțelegem următoarele boli: sifilisul, blenoragia și șancru moale. Această din urmă boală nu va fi tratată aici, din cauza interesului prea subordonat pe care îl prezintă, din punct de vedere igienic.

Decursul sifilisului e variabil, după timpul în care bolnavul se prezintă la medic și durata tratamentului. Sifilisul *netratat*, după faza primară — șancru dur la locul de inoculare — trece în aceea de generalizare, cu erupții pe corpul întreg — piele și mucoase. Aceste fenomene însă, își manifestă repede tendința la regresivitate, dând bolnavului *iluzia unei vindecări spontane*. Rămas fără nici o acuză, el se crede îndreptățit de-a reîncepe viața sexuală. Chiar dacă bolnavul a fost până la această dată, în tratament medical, va întrerupe tratamentul în mod prematur, împotriva oricărui sfat al medicului. Dar nu numai bolnavii, ci chiar și uzii practiciani puțin pregătiți, privesc această remisiune a boalei, ca efect al tratamentului lor, concediind pe bolnav ca vindecat, cu toate că boala e perfect transmisibilă, constituind astfel un *mare pericol* pentru comunitate. În intervalul acestei vindecări aparente, boala se poate manifesta din nou, sub forma de isbueniri periodice, multine dar pasagere.

Luată acest interval, ce ține ani de-a rândul, păstrându-și aspectul unei vindecări mincinoase, *boala trece în faza ei distructivă*, cu cele mai variate localizări: inimă, rărunchi, vase, măduva spinării; iar prin atacarea creierului, cauzează o formă de nebunie, de cele mai multe ori incurabilă, care elimină din societate pe individ, în mod ireparabil.

Tratamentul precoce al boalei, reușește în majoritatea cazurilor să „sugrume” în fașe” infecțiunea. Deci postulatul: *numai decât la medic, va fi singurul crez, ce aduce mântuirea bolnavului*.

Începând tratamentul numai în faza de erupție, rezultatul

va fi mai puțin prompt. Totuși un tratament condus cu energie, vindecă adeseori boala.

Oricât de avansată ar fi terapia antisifilitică, ea e totuși de lungă durată. Sunt foarte puțini acei bolnavi, cari se împacă cu acest tratament susținut: cei mai mulți, exasperați, se mulțumesc cu un tratament insuficient, întrerupând cura, în mod prematur.

Statisticile ne arată că, din bolnavii prezentați la tratament, 89 p. 100 se sustrag în mod prematur, rămânând procentuația deabecă 11 p. 100, pentru cei cari admit cura completă. Însăși provocățiunea repetată din partea medicului, se lovește adeseori de spiritul ușuratic și indolența pacienților. Pentru a judeca acest lucru după valoarea cifrelor, dăm un mic tablou făcut de *Philip* la Hamburg, prin revizuirea alor 1433 foi de observație. El află următoarele:

Din 1433 sifilitici s'au sustras:

In anii	Cura					Control					
	nici o cură	1 cură	1 cură și control	2 cură	2 cure și control	3 cure	3 cure și control	4 cure	4 cure și control	5 cure	5 cure și control
1908	9	155	3	62	2	25	4	13	3	4	1
1909	9	122	0	49	1	27	2	13	0	3	1
1910	11	203	1	74	3	22	0	13	2	1	0
1911	13	180	11	59	9	7	2	1	0	1	1
1912	26	223	6	55	0	4	0	3	0	0	0
	62	883	21	299	15	85	8	43	5	9	3
	in total: 1280					în total: 153					

Filip consideră de suficient tratați, numai pe acei bolnavi, cari au primit cel puțin 3 cure. Făcând după acest criteriu calculul procentual, obținem cifra de 89 p. 100 pentru bolnavii insuficient tratați și abea aceea de 11 p. 100 revine bolnavilor din a doua categorie.

Constatări asemănătoare s'au făcut și în alte părți. Astfel la Liverpool, cifra celor tratați suficient e de 14 p. 100, revenind astfel pentru cealaltă categorie (insuficient tratați) procentuația de 86 p. 100. Acești neglijenți, vor avea puțin timp de așteptat, până la o recidivă, care va fi foarte gravă și nu în rare cazuri, periclitează însăși viața bolnavului.

Dacă ar fi să ne punem întrebarea, cari sunt motivele acestei întreruperi premature a tratamentului? vom fi nevoiți să formulăm mai multe răspunsuri! Primul motiv pare a fi dispariția în urma tratamentului (sau chiar spontan) a fenomenelor vizibile, dând bolnavilor impresia unei vindecări. Altul

e desigur, durata plictisitor de lungă a tratamentului și indolența pacientului. Modul cum se face tratamentul, nu e nici el indiferent. Adunarea pacienților și tratarea lor în masă, după sistemul din armată, micșorează încrederea în tratament a pacienților serioși pe de-o parte, pe de altă parte jena bolnavilor în fața copacienților, îi face să se depărteze de tratament.

Datoria consiliilor sanitare pentru asistența veneriilor, e de a crea un tratament regulat și susținut. Această instituție a orașului Erfurt, a reușit să reducă cifra recalcitranților la 38,2 p. 100.

Petru restul destinului sifiliticilor, nu dispunem de statistici complete. Medicii înșiși se sfiesc să înregistreze exact mortalitatea prin sifilis, pentru a nu prejudicia bunul al familiei.

S'a încercat pe materialul societăților de asigurare pe viață, să se stabilească procentuația morților prin sifilis și să se facă o medie a duratei vieții unui sifilitic, față de aceea a unui om normal. Aceste statistici arată o mortalitate mult mai înaltă a bolnavilor vechi sifilitici, indiferent de cauza decesului.

Societatea de asigurare din Gotha, dă următoarele procente: notând cu 100 mortalitatea medie a tuturor asiguraților (inclusiv sifiliticii) atunci sifiliticilor le revine mortalitatea de:

110	prin boli infecțioase
160	BCU Cluj /tumori maligne (câncer) Cluj
164 boli de răsunchi
184 boli de stomac și intestinale
216 boli ale aparatului circulator
222 suieid
228 boli psihice afară de paralizie
245 apoplexie
503 paralizie
667 aortită
680 boli ale măduvei spinării

Avem o supramortalitate a sifiliticilor tuturor vârstelor, de 68%.

Alte statistici mai avem din partea a doi medici austriaci, *Mataunsehck și Pülcz*. Ei au urmărit soarta alor 4134 ofițeri sifilitici, timp de 12—33 ani.

Dintre aceștia :

198	au făcut	paralizie generală	4,8 p. 100
113	„ „	tabes	2,7 p. 100
132	„ „	sifilis cerebral	3,2 p. 100
80	„ „	diferite boli psihice	1,9 p. 100

și au murit :

12	p. 100	din cauze cu siguranță sifilitice
2,6	p. 100	din cauze probabil sifilitice
3,6	p. 100	de tuberculoză
2,0	p. 100	în urma sinuciderei.

Paralizia generală și tabesul ca manifestări tardive ale sifisului, furnizează un foarte bogat material, azilelor de boli mintale și nervoase.

Cifrele ce urmează, ne arată frecvența acestor boli, în azilele germane.

A) In Institutele de boli mintale s'au tratat			B) In Institutele de boli nervoase s'au tratat		
în anul	de paralizie generală		în anul	de Tabes dorsal	
	bărbați	femei		bărbați	femei
1902	6939	2459	1902	2078	679
1903	7275	2566	1903	2166	753
1904	7559	2733	1904	2334	766
1905	7818	2703	1905	2550	836
1906	8295	2830	1906	2586	943
1907	8281	2866	1907	1616	938
1908	8508	2843	1908	2857	2015
1909	8400	2726	1909	3373	1176
1910	8516	2873	1910	2822	1314
1911	8553	2878	1911	4014	1330
1912	8772	2783	1912	4031	1369
1913	8944	2948	1913	4268	1489
1914	8950	2958	1914	3496	1297
1915	8384	2782	1915	305	1170
1916	7961	2743	1916	2795	1109
1917	7467	2732	1917	2807	1131
1918	5902	2178	1918	2842	1117
1919	5551	2158	1919	2973	1403
1920	6456	2424	1920	3464	1530
1921	6545	2525	1921	3629	1641
1922	6941	2498	1922	3500	1479

Să vedem acum care e raportul între numărul total al bolilor mintale și acela al bolilor de origine sifilitică. În 1922, au fost în total 47820 bolnavi psihici, noi intrați în azilele germane. Dintre aceștia 4205 sufereau de paralizie generală, ceea ce face 8,8 p. 100. Această cifră e supusă însă variațiunilor locale. Astfel în Clinica psihiatrică din Lipsa, raportul acesta a atins în anul 1916, cifra de 22 p. 100. Și dacă s'ar exclude psihozele alcoolice — cari sunt de altfel perfect evitabile — din tabloul general al bolilor mintale, desigur, că aceste cifre proportionale, ar câștiga în importanță.

În Germania, alcoolul a fost motiv de nebunie :

în anii	1911—13,	1914—16,	1917—19,	1920,	1921,	1922
%	23,8	15,6	62	7,6	10,7	14,4

Pe placatele asociației engleze pentru combaterea veneriilor procentul bărbaților paralizici era de 15 p. 100 din totalul bo-

ilor psihice. Spesele pentru acești bolnavi, se ridică la suma anuală de 90.000 L. sterline, sau în banii noștri, vre-o 80.000.000 Lei. La acestea se mai adaugă celelalte psihoze sifilitice, cari mai costa și ele vre-o 60.000 L. sterline (adică vre-o 50 milioane Lei). Dar pierderile suferite de comunitate în urma acestei forme a sifilisului, nu sunt numai cele financiare: mai sunt și altele, de natură economică, prin anihilarea atâtor brațe de muncă și creere productive. Apoi pierderile private ale familiei, în urma unui astfel de eveniment.

Între dezastrele cauzate de sifilis mai înregistrăm și altele. După cum spirocheta se poate localiza pe creierul adultului provocând nebunia, tot astfel se fixează și pe creierul fătului, cauzând ceea ce numește *debilitate mintală*.

Astfel statistica făcută de școala medico-pedagogică din Dalldorf, arată că dintre 144 de debili mintali *educabili*:

15 își datoresc infirmitatea <i>sigur</i> sifilisului congenital	= 13,2 p. 100
22 „ „ „ „ <i>probabil</i> „ „	= 19,3 p. 100
77 „ „ „ „ <i>altei cauze</i> „ „	= 67,5 p. 100

În același Institut, dintre 99 pensionari *ineducabili*, au fost:

29 = 29,3 p. 100 <i>sigur</i> cu sifilis congenital
3 = 8 p. 100 <i>probabil</i> cu sifilis congenital iar
67 = 67,7 p. 100 <i>fără</i> sifilis.

Alături de aceste cazuri de debilitate mintală, care face pe copii cu totul inapți pentru învățământ, avem o varietate infinită de grade intermediare de slăbiciune a minții, datorite probabil tot acestei redutabile venerii. Pe aceștia îi aflăm între elevii slabi, între delinvenții minori etc. Întrucât sifilisul părinților cauzează aceste tulburări, e o temă ce nu se poate încă statistiza; ea necesită investigații speciale.

Între sifilis și debilitate mintală, avem o relațiune complementară; pe deoparte sifilisul produce adeseori debilitatea mintală, pe de altă, această infirmitate, poate duce la sifilis, prin prostituare. Tabelele statistice ne arată, că 30 p. 100 din totalul prostituatelor, suferă de debilitate mintală: 13—38 p. 100 suferă de alte tulburări psihice (epilepsie, isterie, iritabilitate morbidă etc.); la acestea se mai adaugă alcoolismul, care pentru prostituția berlineză se cifrează la 21 p. 100.

În felul acesta se încheie circuitul nefericitelor progeneruri, cari în urma sifilisului devin debili mintali, iar în urma debilității mintale pot dobândi sifilisul.

Relațiuni cauzale aflăm și între *sifilis și surdo-muție*. După *Bezold*, această infirmitate se datorește sifilisului în 5, 6 p. 100 a cazurilor. *Kümmel*, află că, surditatea congenitală se datorește sifilisului în 7, 8 p. 100: iar surditatea se dobândește de către sifilitici în proporția de 6,2 p. 100.

Contrar blenoragiei, sifilisul nu împiedică producerea unei gravități. Însă marea majoritate a nasterilor, — lăsând la o parte frecvența avorturilor — aruncă în lume niște progeneruri inferioare, cari dacă nu mor în primele luni ale vieții, vor expia

prin infirmitatea ei, fără vină, păcatele părinților.

Știința modernă poate preveni cu eficacitate. aceste tragedii familiare. Un tratament condus cu pricepere, dă mamei posibilitatea de a naște un copil viabil și sănătos.

Statistica de ansamblu, făcută de comisia parlamentară engleză asupra sifilisului și căsătoriei, îngrozește prin cifrele ce ni le dă. Astfel în 150 căsătorii, unde s'a putut constata sifilisul, au avut loc 1001 gravidități : 172 au fost avortați, sau născuți morți ; 229 au murit în primele luni ; numai 600 copii au rămas în viață însă și dintre aceștia 390 au fost defectivi și bolnăvicioși. Prin urmare 80 p. 100 a progeniturerii sifilitice, e neviabilă sau defectivă.

Cel care aduce sifilisul în familie, e în majoritatea cazurilor, bărbatul, iar alcoolul e monstrul ce-i deviază pașii. După danezul *Lomholt*, 40 p. 100 dintre venerici, au fost în stare de ebrietate, în momentul contractării boalei. Această cifră se urcă la 75 p. 100, dacă luăm numai pe acele persoane, cari s'au infectat în brațe de prostituate. *Hecht* dela Praga dă procentuația de 28 p. 100 a indivizilor îmbolnăviți sub îmboldul spiritului. Mai ales bărbații însurați sunt aceia, cari se infectează în stare de beție. Cifrele proporționale ne arată că numărul acestora e cu 1 jum. mai mare decât al burlacilor. Alcoolul în aceste cazuri are dubla acțiune, de-a mări pe de-o parte excitațiunea și de-a înlătura pe de alta, inhibiția morală. Și fiindcă baza și rezistența morală e de obicei mai pronunțată la bărbați însurați, efectul dezastruos al alcoolului, se va observa în primul rând asupra lor. Asupra femeilor și fetelor, alcoolul exercită efecte mai atenuate. Lista vinurilor din diferitele restaurante, își asumă adese-ori întreaga răspundere a tragediei ce urmează după un supu nevinovat.

Sifilisul nu e transmis numai pe calea relațiunei sexuale. El se transmite prin orice atingere mai întină a locului bolnav, presupunând o oarecare receptivitate de teren (o mică sgârșitură). Astfel *doica*, poate îmbolnăvi copilul ce i-s'a încredințat și invers. *Galewsky*, cercetând din punct de vedere clinic 1015 femei ce s'au îmbiat de doici, a aflat 15 sifilitice (adică 1,48 p. 100), iar de blenoragie 22 (2,17 p. 100). La aceleași candidate, reacția Wassermann a ridicat procentuația la 9,3 p. 100, declarându-le bine înțeles de inapte pentru profesiunea de doică.

O statistică engleză, află la femeile născânde, în 19,7 p. 100 a cazurilor, reacția Wassermann pozitivă. Iar la mamele copiilor ilegitiimi, procentul sifiliticilor, ajunge la 27,6 p. 100.

Un pericol identic amenință și pe doica sănătoasă. Astfel după avizul lui *Loeser*, în anul 1920, au fost sifilitice 4 p. 100 a nouilor născuți în spitalele de maternitate germane. Desigur că această cifră, nu trebuie să sufere extinderea unei generalizări; în micile orașe și la țară numărul sifiliticilor noi născuți, e mult mai mic.

Blenoragia are și ea o importanță deosebită din punctul de

vedere al igienei sociale. Și această boală, întocmai ca și sifilisul, *simulează adese-ori o vindecare spontană*. La bărbat mai ales, fenomenele acute pot dispărea aproape complet, lăsând în urmă mici focare infecțioase, ascunse în canalele glandelor și pluriile uretrale. Aici ele întretin un *catar cronic*, de care nici bolnavul nu-și poate da totdeauna seama. Această formă a boalei nu creiază pacienților aproape nici o acuză, *prezintă însă o remarcabilă valoare infecțioasă*. Surmenajul, greșelile de dietă și excesele sub diferitele lor forme, răscălesc văpaia adormită a boalei. Procesul reîncepe și se extinde asupra organelor din vecini (prostată, epididim, testicol, vezică). Notăm aici faptul important că o orchită bilaterală, ce sterilizează pe individ în mod ireparabil, *crează grave prejudicii eugenice*.

Pe lângă aceste complicații, vom mai aminti unele, de ordin individual, de o extremă gravitate și adeseori fatale. Astfel stricturnile uretrei cu obstrucția acesteia, necesită intervenția grabnică a specialistului, pentru a putea înlătura o catastrofă: iar septice-miile gonococice cu localizările lor pe creeri și imună, sunt ireparabil mortale. Grave, însă tratabile, mai sunt artritele și sinovitele blenoragice.

La femei, blenoragia decurge la început adeseori insensibil, e însă mai supărătoare decât la bărbat, prin faptul că se extinde în foarte multe cazuri asupra organelor genitale interne, asupra uterului, trompelor, ovarelor, precum și asupra învelișurilor acestora. Aceste complicații se însoțesc de *fenomene extrem de alarmante, cari ne reamintesc atacurile de apendicită*. Aceste complicațiuni nu se pot readuce nici când la starea inițială normală și femeile suferinde *vor fi definitiv sterile*. „Ils font mourir les femmes”, spuneau femeile indigene dintr-o colonie africană, arătând pe albiu aducători de cultură. „Femeea iubită de aceștia, trebuie să moară”. Ce tristă experiență a trebuit să facă acel popor primitiv, pentru a ajunge la o astfel de judecată.

Aceste temute complicațiuni susținute, pe lângă că distrug orice poftă de viață a femeii, influențează indirect și starea psihică a bărbatului. Fericirea întregii familii e aruncată în cum-pănă; iar diminuarea puterii de muncă se va însoți de cele mai redutabile lipsuri materiale. *Neisser*, arată că, clasele lipsite de mijloace, sunt mai aspru lovite de această soartă. În pătura socială mizeră, femeia trebuie să lucre alături de bărbat, pentru susținerea traiului. Inșă felul amintit al îmbolnăvirei sistează brutal orice muncă feminină, căci medicul prescrie odihnă și liniște, timp de luni de zile. Înțelegem dificultatea creată de această situație acelor femei, cari singure trebuie să întrețină familia. Aceste femei a clasei lucrătoare, nu se vor putea supune pretențiilor medicului și continuându-și lucrul, se vor expune la cele mai chinuitoare complicații, cari adeseori necesită mutilațiunea unor operațiuni radicale. În același timp, mizeria familiei ajunge apogeul. Nu numai în urma considerațiilor de ordin material, dar și în urma deprimării morale a bărbatului,

care văzându-și soția slăbită, nervoasă, mai mult zăcândă și prin spitale, își va schimba cu cărciuma, domiciliul lui inospitalier, iar seducția sexuală extramatrimonială aproape imperioasă, îl va forța ușor la desfrâu.

Dacă primul contact infecțios se însoțește de o graviditate, umplerea mitrei de către rod, împiedică deocamdată propagarea infecțiunii. Iusă în momentul lăuziei, asistăm la o nestăvilită propagare a gonococului, care chiar după vindecare, lasă în urmă astfel de modificări, încât o a doua sarcină nu va mai fi posibilă. În felul acesta se produc involuntarele căsnicii cu un singur copil (Einkindchen).

Amintim încă *blenoragia minorelor*, cu un decurs destul de încăpăținat. Infecțiunea se întâmplă fie în urma moravurilor pervertite, fie prin conviețuirea în condiții familiare prea intime (aceiași pat, aceeași apă de vană etc.), se observă sub formă de mici epidemii, în internate, colonii de vacanță sau alte colectivități restrânse.

Un tratament apropiat vindecă gonoreea la bărbat în câteva săptămâni. La femei, e cu atât mai ușor tratabilă, cu cât tratamentul se instituie mai de timpuriu. Stadiile mai avansate ale boalei, necesită mai multă răbdare, atât din partea pacientei cât și a medicului. Și dacă restituția organelor interne nu se va putea ajunge, totuși în majoritatea cazurilor, eliminăm pericolul infecțiunii.

Pentru a constata acest lucru, e nevoie de un control bacteriologic amănunțit și repetat. Tratatrea blenoragiei la prostituate, e întotdeauna însoțită de mari dificultăți. Nu doar că la aceste femei boala ar fi incurabilă, ci fiindcă promiscuitatea lor continuă, le expune la infecțiuni des repetate. De aceea la prostituate, legea pretinde un control serios, repetat de mai multe ori pe săptămână.

Între *formele tragice* ale blenoragiei, vom enumera și *conjunctivita blenoragică*, a noilor născuți. Infecțiunea are loc în pântecul mamei, în decursul nașterii, prin venirea în atingere a ochilor, cu puroiul gonococic. Boala aceasta duce la orbire definitivă: e însă ușor de prevenit.

Metoda profilactică, obligator practică astăzi, constă în picurarea în ochii noilor născuți a câtorva stropi de azotat de argint 1 p. 100, e ceea ce se numește, Metoda Credé. Înainte de introducerea acestei metode, se îmbolnăveau de blenoragie oculară 12—13 p. 100 a tuturor noilor născuți.

După *Blaschko*, orbirea datorită blenoragiei, era pe vremea când încă nu se practica instilarea cu picăturile de argint:

în Berlin	21,35 %	în München	73,75 %
în Viena	31,0 „	în Budapesta	47,89 „
în Breslau	35,1 „	în alte insitute până la	79 „

Cu toate că azi, procedul e legiferat și subliniat în cărțile moașelor, inflamația blenoragică a ochilor, continuă să fie încă destul de deasă. Astfel în Bavaria, s'au declarat:

anul:	1914	1915	1916	1917	1918	1919
cazuri:	185	71	113	12	94	105
anul:	1920	1921	1922	1923	și 1924	.
cazuri:	133	120	109	75	55	

În Saxonia, unde declarațiunea obligatoare s'a introdus abea la 1919, s'aun declarat pe:

anul:	1920	1921	1922 și 1923
cazuri:	276	223	176 150

Se presupune că și azi încă, blenoragia oculară ar purta vina unei orbiri, în 7% a cazurilor.

Mai dăm următoarele statistici, făcute în Institutul pentru orbi, din Halle, în anul 1910:

A) Cauzele orbirilor evitabile:

blenoragia oculară a noilor născuți	14,4 %
sifilisul	13,4 "
tuberculoza	9,1 "
difteria	3,7 "
lesiuni	5,9 "

B) Cauzele orbirilor inevitabile:

malformațiuni	10,2 %
formațiuni craniene anormale	2,6 "
modificațiuni congenitale fără o cauză sigură	24,1 "
modificațiuni do'ândite	10,2 "

Din acestea se vede că, orbirile *evitabile* preponderează: veneriile singure, dau procentuația de 27,8%.

Dintre 1100 copii, ai școalei londoneze pentru orbi, 268 (24,4%) și-au datorit orbirea blenoragiei (1904—1913); 243 (31,2%) *sigur* sifilisului, iar 33 (2,8%) *probabil* aceleiași boli. *Participarea veneriilor la acest dezastru a fost deci în 55,6 % sau poate chiar în 58,4% a cazurilor.*

Blenoragia, prin sterilizarea ce o produce, e unul din marii dușmani ai rassei umane. În acest sens, blenoragia acționează pe trei căi. 1. — 10—12% dintre bărbații infectați, fac așa-numita epididimită, care prin obliterarea (astuparea) căilor spermatică, îi va steriliza. 2. — La femei, prin astuparea trompelor și 3. — prin întinse alterațiuni uterine, a infecțiunii deslântuită în momentul nașterii (Einkinderehe).

Mai înainte de a trece la aprecierea detaliată a acestei teme, vom răspunde la întrebarea de ordin general: „cât de mare e numărul căsniciilor fără copii?” În căsniciile cari au trecut de 20 ani, erau în 1885 la Berlin 11,6 p. 100 sterile; la Oldenburg, (1876—1885) 10,1 p. 100. La institutorii germani cari au trecut de 50 ani, se înregistrează în mediul rural 3,8 p. 100 căsnicii fără copii, iar în marile orașe 10,2 p. 100. Această diferență se datorește desigur, frecvenței mai mari a veneriilor la orașe și cauzelor sterilizante consecutive.

În ceea ce privesc familiile cu un singur copil, acestea erau în 7,4 p. 100 a cazurilor, în căsniciile mai lungi de 20 de ani, la Oldenburg și 7,4 p. 100 la Berlin.

După cercetările lui *Benzler* (Lübeck), din 474 bărbați, cari au făcut o blenoragie în timpul stagiului militar:

după o blenoragie simplă

10,5 p. 100 nu au avut nici un copil }
17,3 p. 100 numai unul singur } în total 27,8 p. 100.

după epididimită unilaterală

23,4 p. 100 nu au avut nici un copil }
13,5 p. 100 numai unul singur } în total 36,9 p. 100.

după o epididimită bilaterală

41,7 p. 100 nu au avut nici un copil }
20,8 p. 100 numai unul singur } în total 62,5 p. 100.

Această sumară reprivire statistică, e suficientă pentru a ne arăta, cum o simplă blenoragie e capabilă să urce procentuația familiilor cu un singur copil de la 7% la 17%. După o epididimită unilaterală, cifra sterilității absolute e de două ori mai mare decât în cazurile obișnuite, iar după cea bilaterală, de patru ori mai mare, decât cifra ce ar traduce sterilitatea „normală”.

În toate aceste cazuri învinuim insuficiența tratamentului, căci un tratament radical al blenoragiei incipiente, le evită cu siguranță aproape absolută.

Examinându-se 132 de căsnicii complet sterile, s'a aflat ca motiv al sterilității:

A) *La bărbați.*

Lipsa spermatozoizilor (consecința blenoragiei) în 42 cazuri = 31,8%	
Blenoragia în 41 .. = 31,1 „	
Impotența tratabilă în 11 „ = 8,3 „	
Complet sănătoși au fost 38 = 28,8 „	
	132 = 100 %

B) *La femei.*

Blenoragia în 54 cazuri = 40,9%	
Alte boli cari împiedică sarcina în 54 „ = 29,5 „	
Boli ușoare, care abea împiedicau sarcina .. în 31 „ = 23,5 „	
Aflate normale numai 8 = 6,1 „	
	132 = 100 %

Cifrele pe cari ni-le dau alți câțiva reputați ginecologi, sunt destul de asemănătoare cu cele de mai sus. Nu le mai redăm aici.

Îată deci, cum veneriile pot diminua cifra natalității. Această diminuare privește după cum am arătat, mai mult pe orășeni, populația intelectuală a țării. Stingerea multor familii de intelectuali, se datorește acestei cauze, ceace nu înseamnă numai o pierdere cantitativă, dar și calitativă; *pier elementele superioare ale națiunii.*

Dar pe lângă aceste dezastre de ordin fizic, corporal, sunt dezastrele morale pe cari le cauzează veneriile, victimelor lor. Acestea sunt cu atât mai pronunțate, cu cât psihicul individului e mai fin organizat și cu cât mai mare e simțul de răspundere. Deprimarea, teama și rușinea, umple deopotrivă sufletul bolnavului. Și de cât tact și putere de convingere trebuie să dispună medicul, pentru a evita tragedia unei sinucideri. Chiar după vindecare, persistă uneori o depresiune caracteristică, ce modifică fundamental întregul eu personal, al bolnavului. Aceasta privește mai ales pe cei cu o constituție nervoasă, hipersensibilă: adeseori invocă o jenă psihică, capacitatea de muncă, energia, optimismul, încrederea în sine și avântul intelectual i-se par micșorate. Se vede clar relațiunea între ceace e prea strict unan și între psihic.

Starea aceasta psihică are adeseori o notă de hipocondrie, care dacă se accentuează, constituie ceace se numește *sifilidofobie*, material de triaj destul de frequent, pentru sanatoriile de boli mintale.

În rezumat, vom spune următoarele: *veneriile*, în ultima analiză boli evitabile, *constituie o enormă risipă de sănătate*, dor de viață și putere de muncă. Ele *subminează sănătatea națiunii*, căci ele poartă răspunderea unui mare număr de cazuri de orbire, de surditate, de boli de inimă și rărunchi, de tulburări psihice, tabes, idioție și sterilitate.

Incalculabile sunt daunele economice, pe cari bolile venerice le cauzează statului. Cheltuețile, cari în majoritatea cazurilor, privesc Casele Cercuale, sunt de ordin multiplu (cu medicul, medicamentele, apoi bani dați bolnavului și plata spitalului). Pe lângă aceasta, lipsa câștigului diminuează venitul familiei, diminuând în același timp impozitele către stat; se mai adaugă apoi timpul pierdut, deprimarea și lipsa dorului de muncă, iar din partea statului variatele cheltuieli de înființare și întreținere a azilelor pentru orbi, surzi, nebuni, idioți și alte infirmități, înscrise în cartea neagră a veneriilor.

Calcululele făcute de *Kirschner* pe vremuri, stabileau că, *materiaiui bănesc consumat de venerii, întrece suma anuală de 90 milioane mărci aur* (pentru Germania). Ea e aproximativ egală cu cheltuețile făcute pentru combaterea tuberculozei.

Solbrig, la 1926, află atât pentru venerii cât și pentru tuberculoză, cheltuieli ce depășesc *suma de 100 milioane mărci*.

Statul Illinois — scrie revista: *Social Hygiene, Monthly*, — cheltuiește cu veneriile, *suma de 188.000.000 Dolari anual*, la o populație de 6.000.000.

Statistica lui *Hecht*, dela Praga, făcută asupra tinerilor baccalaureați, arată că, *10,9 p. 100 fac blenoragia, încă înainte de a termina liceul*. Clarificarea asupra pericolului veneric, împreună cu posibilitatea unor distracții apropiate, în primul rând sporturile, vor fi un bun mijloc pentru diminuarea pornirii sexuale a tineretului.

Experiența făcută de armata engleză, confirmă în mod strălucit aceste prescripții. Legea militară antiepidemică dela 1864, prevede reglementarea prostituției, în toate coloniile militare. Când la 1886 a fost înlocuită prin abolitionism, nu s'a înregistrat nici o urcare a cifrei veneriilor; iar dela 1905 încoace, veneriile sunt în continuă scădere. Acest succes se datorește clarificării populației, organizării de distracții apropiate, combaterii alcoolismului, îmbunătățirii metodelor de diagnostic și tratament al boalelor etc. Până la anul 1913, numărul veneriilor s'a redus cu $\frac{1}{5}$. Acest lucru ne mai învață că, *reglementarismul e un sistem anacronic, de care sănătatea publică se poate dispensa. În locul lui trebuiesc introduse preceptele moderne, de asistență și igienă.* (Berger: Die Geschlechtskrankheiten in ihrer Bedeutung für Familie u. Staat. — R. v. Decker's Verlag (G. Schenek), Berlin S. W. 19).

Ovidiu Comșia.

Importanța Educației Fizice în Școlile Primare.

Coloniile școlare.

Colonia școlară din plasa de demonstrație de igiena copilului, din Richland a fost organizată prima dată în anul 1923 în centrul plășii, orașul Mansfield. Sezonul a început la 11-12 Iunie și s'a sfârșit la finea lui August, repetându-se și în anii 1924 și 1925. Colonia a fost sub supravegherea Asociației Nurselor Sănătății Publice din Mansfield și sub auspiciile Asociației Sănătății Publice din statul Ohio. Primele fonduri au fost adunate prin punerea în vânzare a timbrelor de Crăciun, prin donații și prin contribuția benevolă a părinților copiilor primiți în colonie. Colonia din aceasta plasă de demonstrație a igienei copilului a fost condusă de un director, având și câte un director al serviciului medical, al serviciului de nutriție, al serviciului de educație sanitară și de recreație, toți colaborând armonios în vederea reîntăririi micilor copii. În colonie au fost admiși copii rămași în dezvoltarea lor fizică, copii sub greutate, și mai ales copii cari au fost în contact cu bacilari. În anul 1923 au fost primiți 50 copii, nu toți au rămas însă 11 săpt. în colonie, durata care a fost stabilită dela început. În medie pentru un copil timpul petrecut în colonie a fost 32.5 zile. În 1924 au fost primiți 42, în media zilelor petrecute a fost 54.9. În 1925 au fost 36, dintre cari 30 au stat în colonie toate cele 11 săpt.

Voi nizu să descriu felul cum a fost organizată și condusă colonia în acești trei ani, iar la sfârșit voi lăsa cifrele

să vorbească despre rezultatul obținut. Pot releva dela început, că prin cooperarea părinților acestor copii la munca entuziastă și plină de pricepere a asociației nurselor surorilor, rezultatul a fost uimitor, astfel în 1925 din 36 coloniști, 10 au fost distinși prin cocarda albastră, acesta fiind semnul de distincțiune pentru copiii cari câștigă mai mult în greutate și cari ajung să câștige o conduită igienică ireproșabilă.

Personalul coloniei. Acesta a fost în așa fel selecționat încât atât fizicul cât și psihicul micilor coloniști a putut fi efectiv satisfăcut. În frunte a stat directoare de educație sanitară și recreație, care în anii 1924 și 1925 a fost aleasă în urma unei abilități deosebite dintre cele mai distinse surori. Directoara a fost ajutată de un secretar și doi lucrători. Profesoară de educație sanitară și de recreație în acești doi ani a fost profesoară dela școala din oraș. Un elev dela liceu în fiecare an a fost printre coloniști, sfătându-i pe aceștia în toate, ex.: curățirea sălilor, dormitoarelor, facerea paturilor, îngrijirea curții, uzinelor, luarea de dușuri. În ateliere le arăta construirea diverselor piese de jocuri, mai ales a mașinilor, fiindcă fiecare colonist avea suprema țintă să construiască un mic Ford. Două studente dela Universitatea din Ohio îi introduceau în chestiunile de gospodărie casnică.

Echipamentul și locuințele. Imbrăcămintea s'a căutat să fie din cele mai potrivite, și să nu fie în detriumentul nici unui organ în funcțiunea lui fiziologică. Locuințele și cele dependente, sunt construite în așa fel încât îndeplinesc toate condițiile unei bune stări sanitare, atât ce privește îngrijirea, curățirea, luminatul, ventilația etc.

Publicitatea. Publicul în 1923 prin fișe, a fost în curent cu tot ce se petrecea în colonie, iar în 1924 și 1925 prin cotidiene, cari aveau câte o pagină destinată pentru fotografiile luate în colonii, și pentru expunerea diverselor fapte petrecute acolo. Valoarea petrecerii timpului în colonii a fost arătată și de mulți oratori și a format subiectul mai multor discuții din cluburile Rotary, Lions, Kiwanis.

Baza de admitere. În 1923 au fost admiși copii între 3—4 ani, iar în 1924 și 1925 între 6—12 ani. După cum amintisem au fost admiși cei debili și mai ales cei cari au fost în contact cu bacilari. Etatea din ultimii 2 ani s'a aflat mai potrivită, fiind supravegherea la aceștia, mult mai ușoară.

De starea materială nu s'a ținut seama, sora de ocrotire, care din districtul ei a avut copii în colonie a îndeplinit acest deziderat, făcând vizite la familiile copiilor, iar acestea au contribuit cu dela 0 la 1 dolar, pe zi de copil. Sumele colectate au fost următoarele, în :

1923	137.75 dolari
1924	147.58 "
1925	425.82 "

Programul coloniei :

I. M. la h.	6:45	Sculare	
	7:30	Micul dejun	
	8:00	Facerea patului și îngrijirea dormitorului	
	9:00	Inspekția dormitorului	
	10:30	Băi de soare	
	11:45	Pregătirea pentru masă, luarea oleului de pește	
	12:00	Prânzul	
	D. M.	1:00	Perioadă de repaus
		3:00	Joc, distracții
		4:45	Pregătirea pentru cină, luarea oleului de pește
5:00		Cina	
7:00		Conversații	
7:45		Dușuri	
8:00		Culcare.	

Supravegherea medicală. La începutul și la sfârșitul fiecărui sezon, un membru al comitetului medical al plasei de demonstrație face inspekția sanitară a premizelor, examinează fizic pe fiecare copil, aceasta în 1924, și 1925 a fost făcută de un pediatru al plasei de demonstrație. Analizele de laborator au fost făcute de Spitalul General din Mansfield, s'a analizat urina, și s'au numerotat globulele roșii și leucocitele fiecărui copil. În cursul sezonului s'a dat atenție mare corigărilor de defecte. Părinții copiilor cărora trebuia să se facă corigări dentare, dacă nu au putut plăti, copiii au fost tratați gratuit. Dintre cei 10 copii cari au primit drept distincțiune cocarda albastră 9 au avut defecte dentare. În total s'a făcut următoarele corigări de defecte, în :

	Tonsilectomii	Thyroidectomii	Diți	Circumzicii
1923	8	0	11	2
1924	10	0	8	0
1925	6	6	16	0

Medicamentele folosite au fost următoarele :

Untură de pește, i-s'a dat fiecărui copil.

Cascara sagrada.

Sare de Iod, s'a folosit pentru pregătirea alimentelor.

Tablete de Iod de 1 mgr., s'a dat câte una pe săpt. copiilor cu tulburări în metabolismul bazal.

Cântărirea și măsurarea. Fiecare copil, odată pe săpt. a fost cântărit, rezultatul mersului în greutate a fost reprezentat prin grafice. Un tablou cu grafice a fost păstrat în sufragerie, și se nota cu o stea de câte ori copilul ajungea greutatea normală. Iar un alt tablou păstrat tot aici a servit pentru înregistrarea că, copilul a mâncat tot ce i-s'a dat. Înălțimea a fost luată în fiecare lună odată.

Proba musculară și expansiunea toracică s'a luat lunar și s'a notat atât la admitere cât și la părăsirea coloniei.

Supravegherea nutriției s'a făcut cât se poate de precis, notându-se valoarea în colonii a tuturor alimentelor ingerate. Rețeta de bucate a fost trimisă și părinților.

Educația sanitară, condusă de profesora de educație și recreație, s'a făcut în aer liber, ținându-se seamă ca la exercițiile fizice toate organele în mod armonios să ia parte la toate mișcărilor, razele solare au fost bine dozate, s'au ferit copiii de curenți mari de aer, și s'a supravegheat câtă și ce fel de apă consumă. Timpul pentru luarea de dușuri s'a notat, și nu s'a trecut peste limită. Copiii au ajuns să aibe atitudini corporale din cele mai potrivite.

Săptămânal copiii au fost duși la promenadă, odată pe sezon au fost duși la circ, iar la 4—5 Iulie sora de ocrotire își aducea aici toți copiii din districtul ei. În fiecare Duminică, au fost duși la „școala de Duminică”, unde li se explica din religie.

Rezultatul. Săptămânal, în medie un copil câștiga 9 ounces (270 gr.), când a rămas 11 săptămâni în colonie.

În 1925 din 33 copii cari au stat în colonie:

17 au fost deasupra standardului (greutate-inălțime-etate) de greutate:

10 au fost distinși prin cocarda albastră.

În total au câștigat 230 pounds (1 pound=454 gr.), deci în medie un copil a câștigat 6.9 p. (3 kg. 132 gr.).

În general copiii au devenit rumeni la față, tonusul muscular li s'a mărit, erau voioși, plini de viață.

Ei au fost urmăriți în deaproape și acasă și la școală, în fiecare săptămână au fost cântăriți, iar când au început să scadă în greutate au fost trimiși să-i consulte medicul școlar.

Statistica coloniei:

	1925	1924	1923
No. total al copiilor	36	42	50
No. total de ounces câștigați (1			
30 gr.	3564	2768	1864
Media greutății câștigate pe săpt.			
de 1 copil	9 81 oz. (34)	8 46 oz (37)	9 72 oz. (35)
No. total al zilelor petrecute în			
colonie	2517	2307	1630
Totalul cheltuelilor dolari. . . .	2961 26	2604 19	3493 62
Per diem de 1 copil dolari. . . .	0 95	1 06	1 32
Per diem alimentația pentru un cop-			
pil dolari	0 46	0 50	0 68

Pe larg am descris acest model de organizare a coloniei de copii, scopul fiind acela de a face o comparație, după ce voi descrie și felul cum au fost diversele colonii de copii organizate la noi.

Dr. Petru Râmneanțu.

Lupta în viață.

Aruncând o privire asupra vieții ne vom izbi dela început de un complex de fenomene pe care ne-am obișnuit a le numi sociale, și care la baza lor au instinctul de predominare, a celor ce te înconjoară, fenomene cari prin manifestările lor dau aspectul unei lupte, mute dar acerbe luptă a cărei existență trece în depărtările trecutului, dincolo de limitele posibilităților de cercetare.

Mai mult chiar — această luptă pe care o putem observa între oameni, există în lumea moartă, a lucrurilor cari ni se par lipsite de viață — a mineralelor.

Începuturile acestor fenomene stau, în dorință, necesitate sau afinitate, sfârșitul lor, în un rezultat pozitiv, când avantajul dorit sau necesitat a fost împlinit și deci noi posibilități și noi orizonturi sau în un rezultat negativ, care la rândul lui în virtutea legii cercurilor vicicase va aduce; un alt rezultat asemănător, deci posibilității de suprănare, de moarte a organismului.

Dorința, necesitatea, afinitatea presupun la rândul lor, posibilitatea de îndeplinire, deci luarea din un alt loc, a celor necesare îndeplinirii lor.

Pentru ca aceste fapte să se îndeplinească este nevoie de o luptă și, lupta va avea deci ca scop final noțiunea de avantaj. Orice avantaj fie el fiziologic organic sau anorganic are nevoie de luptă.

Iată deci sursa, acestor fenomene perpetue, pe care le putem observa zilnic în mediul înconjurător.

Putem sau nu putem așeza în această luptă lucrurile așa zise neviețuitoare? Le putem noi acorda acest drept? În rezumat, noțiunea de ființă viețuitoare are la baza ei fenomene pe care nu le găsim în lumea minerală. Acel ceva, care dă posibilitate organismului viu, să crească și să reproducă, acel ceva, care face separațiunea între celula viețuitoare și complexul sintetic al moleculei sale fabricat în retortele savanților, lipsește materii anorganice.

Totuși în baza teoriilor pozitivistice, acel ceva, nu este decât mișcarea după diferite norme a moleculelor și atomilor componenți, și combinarea acestora după formule care până în prezent ne scapă.

Viața are deci la baza ei mișcare și combinare. Aceste două noțiuni care tind să înlocuiască, creșterea și reproducerea le găsim, în lumea anorganică și mai ales le putem provoca experimental.

Căci ce poate să fie oare decât o luptă, între diversele puteri de afinitate rezultatele unei experiențe în care am așezat zincul în contact cu acidul clorhidric și am căpătat clorura de zinc. Poate o dovadă mai mult că aceasta de fapt este o afinitate, este și faptul că poate fi satisfăcută, — căci dacă în o cantitate mare de acid clorhidric vom așeza o mică cantitate de zinc, acesta își va lua clor atât cât îi este necesar, și nu mai mult. Restul va rămânea sub aceeași formă de acid.

De Dantec, dând viață și personalitate întregului mediu înconjurător zice : „Existența însăși a ceea ce noi numim un corp este rezultatul unei lupte“. Starea de inactivitate, de pace, nu este decât rezultatul unui echilibru de forțe, ea nu este decât un războiu nedecis.

Pacea se transformă în luptă, în războiu ori de câte ori acest echilibru se rupe, și numai atunci ea ne este aparentă.

Tot Le Dantec scrie : „Ideea de luptă rezultă din observațiunea ființelor viețuitoare, însă trebuie să facem să intervină corpurile brute, căci fenomenele imediate ale luptei se petrec între individ și mediul său ambiant, cu mult mai multă putere, decât între individ și individ. De câte ori nu s'a vorbit despre „invadarea mediului de ființele viețuitoare“ (Malthus), sau „rezistența ființelor viețuitoare față de acțiunile destructive ale mediului“ (Darwin).

Toate acestea ne conduc la noțiunea de luptă, și personalitate a întregului mediu înconjurător.

Personalitatea în sine nu implică omogenitate, cele mai puțin omogene sunt ființele cele mai superioare, ele implică o singură noțiune acea de *interes*. Comunitatea de interese dă naștere personalității. Un om este o persoană — un animal este dotat cu personalitate, căci este un tot, un întreg inseparabil în particule. Orice secțiune aduce distrugerea individului, ființei. O bucatică de cal, sau om, este un lucru, un om, un cal sunt personalități, sunt ființe. Pentru însăși existența lor au nevoie de diverse țesuturi, și au mai ales *interesul* de a le păstra intacte. Ideea de existență și aceia de interes sunt strâns legate între ele, și nu și pot păstra contactul decât prin luptă. Cu toate că în limbajul obișnuit putem spune o bucată de peatră, care ori cât de mare sau mică ar fi, reprezintă pentru noi un întreg, privită prin aceeași prismă a interesului și a luptei și peatra în felul ei este dotată cu o persoanlitate. Sfărmată în fața noastră, ea nu se prezintă decât atunci când forțe superioare, puterei ei de coeziune au învins puterea ei de rezistență.

E drept că există o mare diferență între ideea de personalitate acordată unui om, unui animal sau vegetal sau materii anorganice, totuși o apropiere comparativă se poate face.

Un corp o personalitate, un arbore ca și un savant, pentru a-și afirma existența lor necesită ocuparea unui loc în spațiu. Lupta și energia consumată pentru afirmarea acestui drept este nu arareori monstruoasă. Evidentă prin excelență o găsim în lumea vegetalelor.

Păpădia (*Turaxacum officinale*) plantă din familia compozitelor. Cunoscută tuturor din florile ei galbene și fructul ei în forma unui mănunchi de puf — care sbor în toate direcțiile la cea mai mică adiere de vânt, își așează în câmpie frunzele ei late și lungi cât poate de departe ocupând un spațiu cât mai mare. Vai de sârmana sămânță streină căreia fatum ia dat locul alături de cea de păpădie. Ea nu va putea vedea lumina soarelui nici când, fiind astupată de frunzele mari ale surorii sale. Lupta aici merge până la crimă. Dar interesele păpădiei sunt însăși existența ei. Numai așa va putea să-și legene florile în vânt și fructul să-i fie sburățuit în toate părțile. Numai așa existența ei este asigurată, numai așa perpetuarea va avea șanse de reușită. Semănând pe o bucată de teren, un aliaj format din diferite semințe — și dându-le tot ce este necesar pentru dezvoltare, le vom vedea aproape pe toate răsărind. O parte din ele se vor dezvolta în condiții mai mult sau mai puțin bune, o altă parte însă o vom vedea dispărând — căzând în lupta pentru spațiu.

Lupta în această experiență nu se dă corp la corp, ci ea este mai mult o luptă de interese. O plantă nu-și distruge vecina ei din voință proprie. Nu, căci necesitățile de hrană, ale individului ca atare, pot fi satisfăcute, de terenul pe care sunt sămânate, dar propagarea speciei, interesul pe care planta îl are de a-și lăsa un număr cât mai mare de urmași, dă tonul acerb, acestei lupte.

Dacă în o cantitate de lichid Raulin vom lăsa să cadă o serie nenumărată de spori, printre care se vor găsi numai câțiva de ai ciupercei, *aspergillus niger*, peste câțva timp vom avea aproape la sigur colonii pure ale acestei ciuperce. Adaptarea ei perfectă la mediu, care astfel îi dă cea mai bună posibilitate de dezvoltare în detrimentul celorlalte organisme o va face să crească până la maximum de dezvoltare.

Afară de această adaptare la mediu, mai poate surveni -- „antagonismul specific, antibioza”, care ne va conduce la același rezultat.

În toate aceste experiențe, și feluri de viață lupta se dă dela distanță prin mijloace indirecte. Lupta directă în viață o găsim destul de rar. Ea nu apare decât atunci când unul dintre adversari pătrunde în substanța celuilalt, în mediul celuilalt, în spațiul pe care acesta îl ocupă.

Cel mai evident exemplu al acestei lupte pentru spațiu îl putem găsi în maladiile infecțioase. Organismul de o parte, microbii ca agenți patogeni ai bolii pe de altă parte se luptă între ei cu o înverșunare de moarte. Acela care va învinge va putea

supraviețui, se va putea reproduce, îndepliniindu-și astfel menirea existenței sale naturale? Bacilul lui Koch invadează încet, încet organismul. Așezați la nivelul alveolelor pulmonare vor căuta să se înmulțească. Tuberculul se va caseifica în centrul sau, pentru a se întinde la periferie ocupând un spațiu cât mai mare din pulmonul bolnav. Pulmonul la rândul său va reacționa. Prin o circulație mai activă, deci prin arderi mai puternice va căuta să întrețină organismul în o stare bună. Mărindu-și puterea de fagocitare prin exercițiu de luptă, mărindu-și puterea bacteriolitică va căuta să distrugă microbii omorându-i, păstrându-și deci spațiul respirator pentru folosul organismului. Evident, aici putem vorbi de o luptă corp la corp. Lupta se dă între omorile secrete de microbi, și reacțiunile biologice a organismului. Toxinele și substanțele adiunctare, nu sunt decât mijloace de luptă pentru victoria vieții. Ele sunt cele mai adeseori mijloacele directe de luptă dintre indivizi. Dacă vom lua ca exemplu, ființa unicelulară acinetum, vom vedea că pentru a-și perpetua specia și pentru a trăi are nevoie de crimă. De forma unui vârf de ac, prevăzut cu un fel de ventuze el se înfige de obicei în corpul infuzoriilor ciliate, și cu ajutorul unei diastaze toxice pentru infuzor îl paralizază, sugându-i ulterior întreaga protoplasmă. Infuzorul este sortit morții, în timp ce prin sacrificarea lui dă posibilitate de viață acestei ființe mult mai mică ca el. Necesitățile de spațiu și hrană au făcut să dispară atâtea și atâtea specii a căror reminiscențe cercetătorii moderni ni le scot rând pe rând la iveală. Dar afară de această luptă dela individ la individ, fie ea prin mijloace directe sau indirecte, mai avem luptă mare pe care trebuie să o dea ființa viețuitoare, cu mediul înconjurător.

Tipul clasic al acestei lupte îl putem vedea dacă vom privi reacțiunile organismului față de variațiunile temperaturii. Câtă complexitate există în funcțiunea aparatului termoregulator. Organismul uman are nevoie pentru a putea viețui în condițiuni bune de o temperatură interioară optimă de 37° C.

Numai la această temperatură schimbările nutritive se vor face în cea mai bună formă, numai la această temperatură organismul, va putea lupta cu toate forțele sale biologice contra invaziunii microbilor, numai la această temperatură psihicul și intelectul va putea da cel mai mare randment intelectual. Ori ce schimbare în plus sau în minus al acestui optim va distruge echilibrul vital al individului, și îl va transforma într'un corp brut, nefolositor în tot timpul cât va dura variația nenaturală.

Căldurile soarelui binefăcător din vară cu și gerul aspru al iernei poate țintui pentru veșnicie mașina umană. Variațiunilor acestora de temperatură omul îi opune funcțiunea sa specializată „termoregulară”. Când organismul tinde a lua o cantitate prea mare de căldură din mediul înconjurător, sub influența aparatului termoregulator se va vărsa prin glandele sudorale o cât mai mare cantitate de apă, care ajungând la supra-

fața organismului, se va evapora, știu că pentru evaporare avem nevoie de căldură, deci indirect organismul va fi decompresionat, și temperatura ținută la optimum. Când frigul va forța organismul să-și piardă o cantitate din căldura lui, acesta va reacționa prin o vasoconstricție periferică. Sângele acest mediu intern atât de sensibil va fi ținut în interior cât mai departe de elementul nociv „frig”. Afară de aceasta omul și-a mai creiat o serie destul de numeroasă de mijloace de a lupta contra acestui rău. Locuințe, haine, căminuri pentru foc etc. Mai mult chiar natura a avut în grije de a înzestra anumite rase cu caractere speciale, care sunt favorabile mediului, oamenii nordici, sunt în general blonzi, cu pielea albă, aceasta bazată tocmai în faptul că culoarea albă dă posibilitate tuturor razelor de căldură de a trece în interiorul organismului, întărindu-l de asemenea prin cantitatea de raze ultraviolete pe care o primește. Oamenii dela tropice și equator, acolo unde cantitatea de raze ultraviolete este excesiv de mare, așa că ele ar putea deveni nocivă, unde razele calorice trebuie oprite de a intra în interiorul organismului au pielea complect pigmentată. În lumea animală și vegetală vom observa aceleași fenomene. Ursul pentru a putea rezista temperaturilor din iarnă își acumulează în timpul sezonului favorabil, o cantitate mai mare de alimente, formându-și o pătură de grăsime, pe care o va consuma tot timpul cât va rămâne în hibernație. Melcul și lumea întreagă a viermilor vor lua ca adăpost straturile superficiale ale solului. Pomii se vor desbrăca de viața care domnește vara în frunzele lor, și mugurii înveliți în teci apărătoare vor dormita aproape fără nevoie de hrană până când soarele primăvăratice îi va chema la viață. Pentru a putea rezista fenomenelor care se petrec în mediu înconjurător întreaga viață este nevoită a se supune așanumitei „adaptări la mediu”. Mediul, această ambianță de împrejurări în care individul este obligat a-și îndeplini interesele sale vitale, și cu care este veșnic în luptă, ajută la selecționarea speciilor, la crearea de altele noi, este domnitorul suprem al facultăților cu care poate fi dotat individul. Numai omul prin puterea de judecată și raționament, prin experimentare continuă și mijloace științifice în unele cazuri i se poate opune fără a se adapta perfect lui. Alții vor putea să trăiască la tropice, negrii în ținuturile temperate, scafandrul va putea să învingă prin aparatele lui pentru o bucată de timp apă, focul se va isbi de un adăpost de asbest. Aceasta adaptare empirică și științifică la mediu nu este perfectă, mediul nu este învins, așa zicând în totalitatea lui, el își menține puterile cu care este dotat de natură, însă permite să fie învins momentan de către rațiune.

Această luptă între individ și mediu, este de cea mai mare importanță în studierea vieții. Ea a dus la perfecționare sau a distrus specia, formând altele noi, ea a format caractere și forță fizică, ea a modelat fiara și omul spre viața socială pe

care o duc astăzi. Poate că nimic din tot ceace astăzi există sub o formă sau alta nu și-ar fi putut face apariția fără această veșnicie, care agregă și desagregă totul după legi, pe care abea începem să le cunoaștem. În determinarea caracterelor hereditare, fie ele de ordinul patrimonialului hereditărilor, fie de ordinul patrimoniului somatic, este o luptă care începe, și pune bazele viitorului individ. Dragostea și seninătatea care se pare că domnește într-un locaș familiar, în tainica ascunzătoare, a două ființe de sex diferit, înainte de concepțiune este numai aureola premergătoare luptei. Atunci când prin contact spermatozoizii și-au luat calea lor fiziologică pentru a întâlni ovulul, lupta începe. În goana lor spermatozoizii plecați în număr mare, se vor distruge rând pe rând în drum, și numai acei pe cari hazardul, sau cine știe ce legi de chimiotactism pozitiv îi va aduce în jurul ovulului infecundat, își vor asuma dreptul la luptă pentru fecundare. Ovulul la rândul lui e pregătit pentru a primi această luptă, la periferia lui prezintă un strat protector. Pentru a se face fecundația e necesar ca acest înveliș să fie distrus. Un singur spermatozoid, din enorma mulțime va reuși să învingă în această întrecere, un singur germen masculin își dă cromosomii săi, la formarea viitorului individ.

Care este acela care va învinge în această luptă, și dacă mai ales, acelaș rezultat din toate punctele de vedere, l'ar fi dat ori care alt spermatozoid, este o chestiune pe care încă nu o putem rezolva. Dar acesta e abea începutul, dacă nu vom pune la socoteală lupta care se dă nu arareori în scara animală pentru posesiunea femelei. Spermatozoidul ajuns în interiorul ovulului îl va fecunda. Combinațiunea celor două celule, va da naștere individului. Combinația însă nu este complectă: din ea va lipsi jumătate din cromozomii introduși în interiorul ovulului, deci vor trebui să rămână totdeauna atâția cât sunt necesari, fiecărei specii în parte. Aceleași întrebări de mai sus ni se ridică și aici. Cari vor fi părțile eliminate și care vor fi rezultatele acestei eliminări. Știm că în fiecare celulă germinală se găsește, sub diferite forme și denumiri, ansamblul de caractere nu numai ale individului, căruia îi aparține celula germinativă, dar ale întregii sale rase, specii, deci pe deoparte sunt, caracterele proprii speciei, pe de altă parte, acelea proprii individului. Caracterele proprii speciei și rasei le vom găsi, cu aceleași calități și cantități în ambele celule germinative, masculă și femelă. Patrimoniul hereditărilor, familiar și individual va fi însă diferit. Care vor fi normele după care se va face selecționarea acestor caractere. Mendel în legile lui împarte aceste caractere în dominante și dominate. Caracterele dominante, vor apare în prima generație, cele dominate, în această generație primă, vor sta în formă potențială pentru a nu apare în o a doua și următoarele, și atunci nu la toți indivizii, ci numai la o parte limitată dintre aceștia; menținându-se însă un raport constant pe care îl enunță în legile sale. Insași numirea și forma filozo-

fică pe care o iau aceste legi, ne dau aspectul luptei. Intimitatea acestor fenomene pe deplin cunoscută este din nou rezervată viitorului. Ori cum am privi însă Incururile lupta există, ea se dă cu toată energia, fie că în evoluția ei urmează sau nu anumite legi.

Amalgamul acesta de caractere fizice sau psihice, este enorm. Din doi părinți, deci din doi indivizi care vor prezenta în diferite concepțiuni, aceleași caractere hereditare, și somatice se vor naște o serie de indivizi diferiți. Care sunt cauzele care determină ca două cantități egale, adunate împreună să nu ne dea acelaș rezultat. Doi părinți să nu aibă totdeauna copii la fel. Aici va trebui să ne gândim la mediul înconjurător, la marea luptă care formează însăși viața, la marele îndrumător al universului. Condițiunile în care se fac fecundațiile diferă. Diferă părinții ca vârstă, ca stare fiziologică, ca stare psihică, ca stare fizică, diferă mediul, în ceace privește condițiunile de temperatură, de umiditate, de potențial electric al spațiului înconjurător, diferă poate chiar starea fiziolo-patologică a individului. Iată deci atâtea și atâtea cauze, care în nici un caz nu pot fi toate, cauze care ne conduc spre indivizi diferiți, chiar atunci când elementele de progenerare sunt aceleași.

Această luptă pentru formarea caracterelor specifice individului, sunt tot atât de interesante atunci când e vorba de a observa rezultatul uniunilor încrucișate. Într'o formă generală există, efectiv în o specie dată un oarecare număr de tipuri stabile, în jurul cărora se vor grupa normal, toate formele individuale ale speciei. Acestea sunt rasele, rezultatul unei adaptațiuni prelungite la condițiuni de viață bine determinate. Dacă noi încrucișăm doi indivizi de rase diferite, se obține în prima generațiune indivizi, intermediari numiți mețiși. însă dacă vom continua a încrucișa mețișii între ei, vom vedea fatal apărând într'un oarecare timp, din descendenții acestor uniuni încrucișate succesive, tipul rasei ancestrale. Uniunea sexelor în fecundațiune apare din ce în ce mai net ca un factor de conservațiune a tipurilor mijlocii stabile, care sunt posibile într'o specie (Le Dantec). Aceasta este mai puțin adevărat atunci când uniunile încrucișate nu sunt abandonate hazardului, ci când creșcătorii specialiști se ocupă cu încrucișarea între ei a indivizilor pe care hazardul i-a dotat cu aceleași monstruozi-tăți. O selecțiune artificială a împreunărilor, permite însă de a acumula asupra aceluiași individ caractere aberante pe care singură Amphimixia lăsată după legile sale nu ar fi fost în stare să le dea sau pe care ea însăși scoțându-le prin hazard, ar fi avut aceeași grijă de a le trece în lumea hazardului. Atunci când din unirea a două elemente pe care natura însăși le-a dotat cu anumite caractere speciale, putem da naștere la indivizi cu aceleași caractere, care prin o selecțiune artificială bine condusă, pot să ne dea meru aceeași indivizi, fără a se mai reîn-toarce la tipul stabil zicem, că am creiat o varietate veritabilă.

Astfel avem Boul Durham, porumbeii cu gușă, porumbeii acrobați etc. Lupta aceasta a caracterelor între ele, complexul format, de mediul înconjurător, cunoștințele științifice ale crescătorilor în totalitatea lor, nu pot ajuta ca să învingem natura. Totuși elementele acestea care stau sub un potențial ascuns, aceste elemente care caută să ne aducă la tipul comun, există și le putem evidenția dacă, și vom putea constata instabilitatea acestor produse fantaziste dacă vom face să se unească între ei doi indivizi ai aceleiași specii, aparținând însă varietăților diferite. Cele două varietăți sunt învinse în lupta sexuală. Caracterele aberante dispar, și se revine la tipul ancestral comun, care era o formă stabilă. De exemplu: Dacă vom încrucișa un porumbel cu gușa mare, cu un porumbel acrobat cu fața scurtă, vom reveni la turturică (porumbelul sălbatec), strămoșul stabil, din care cultivatorii au făcut să derive cele două tipuri, a celor două varietăți. În tipurile stabile caracterele speciei stau în un echilibru aproape perfect, fapt care de altfel ne și explică rezultatele experienței de mai sus. Raportul stabilit între fenomenele chimice ale vieții și manifestațiile fizice morfogenetice a protoplasmei vii, ne fac să înțelegem necesitatea și numărul restrâns al tipurilor medii, stabile, (Le Dantec), o altă remarcă interesantă în lupta pentru patrimoniul hereditar, este faptul că dacă noi vom încrucișa la oaltă, două rase foarte diferite ale aceleiași specii, rezultatul încrucișării va da produse de o uniformitate remarcabilă: toți frații meșiși se aseamănă în prima generație. Aceasta se înțelege în felul următor: Diferențele de rasă fiind considerabile, diferențele individuale dispar înaintea diferenței de rasă și toată lupta angajată între un spermatozoid și un ovul ale acestor două rase vor da același rezultat: dacă cutare caracter al spermatozoidului numărul unu a triumfat asupra caracterului corespondent al ovulului corespondent, aceeași victorie va fi reputată de către aceleași caractere ale spermatozoidului numărul unu și în alt caz; va fi deci uniformitatea produsilor din prima generație.

Din contră, în a doua generație, va fi un polimorfism considerabil al produselor pentruca dificultățile individuale ale spermatozoizilor vor fi echivalente sau superioare diferențelor foarte puțin marcate care există între părinți însăși. (Le Dantec). Tot astfel dacă vom încrucișa două rase foarte vecine, polimorfismul va fi prima regulă a acestei încrucișări în prima sa generație.

În lupta care se dă în interiorul ovulului fecundat pentru determinarea sexului somatic, intervin o serie nenumărată de împrejurări, și de motive care și ele ne sunt încă necunoscute: Se pare însă că în seria animală diferiții crescători de dincolo de ocean au putut ajunge la un oarecare grad de cunoaștere a posibilității de a determina anticipativ sexul. Rămâne însă totuși viitorului rezolvirea științifică a chestiunii. O primă remarcă pe care o putem face asupra acestei chestiuni este faptul

că asemănarea unui copil cu unul din părinții săi, nu este legată de sexul urmașului. Sunt foarte mulți copii masculini care seamănă foarte mult cu mama lor și invers. Aceste asemănări, în concordanță sau în discordanță cu sexul, sunt atât de variate, de la caz la caz încât concluzii asupra unor legi conducătoare nu sau putut trage. Cunoștințele de astăzi asupra naturii sexului somatic par să militeze în favoarea unei particularități de ordine fizic, rezultând deci condițiunile însăși ale fecundației, și independente de patrimoniul hereditar chimic. Nu se cunoaște până astăzi de altfel nici timpul la care sexul somatic este absolut determinat, și este probabil că acest moment nu este același pentru animale și vegetale, deasemenea ca și pentru diversele specii între dânsele. În unele cazuri se pare că sexul somatic să fie bine determinat în ou, în alți cazuri, e sigur că anumite condițiuni de viață îl pot face să se schimbe.

Ceea ce nu trebuie să perdem din vedere e faptul că sexul somatic e ceva diferit de sexul genital. El trebuie să constituie un aranjament fizic al protoplasmei somatice, însă noi nu știm care este acel aranjament (Le Dantec). Un caz curios asemănător cu natura sexului somatic o vom găsi în hetanyle.

Culegând un buchet din planta primăvărată numită „primula grandiflora“ la prima vedere pe care o aruncăm buchetului acesta ne pare că, are flori perfect asemănătoare între ele. Privind însă cu mai multă atenție florile, vom vedea că ele se împart în două tipuri deosebite fără intermediar între ele. Prima are stylul foarte scurt, și staminele așezate la gâtul corolei. Cele de a doilea au stylul foarte lung și staminele așezate profund în tubul florii aproape chiar la înălțimea unde se termină stylul primului tip. Aceasta dispozițiune a ambelor feluri de flori în acelaș grup, ambele feluri de flori făcând parte din același specie și varietăți, ne face cu ușurință să înțelegem posibilitatea fecundației încrucișate făcute de către insecte. Tipul macrostyl diferă de altfel de tipul microstyl și prin alte caractere morfologice pe care le putem considera cași caractere secundare care separă sexul masculin de cel femenin. Fecundația încrucișată a macrostylelor cu microstylele dau cam părți egale din cele două feluri de indivizi. Fecundația artificială ne duce la un surplus de microstyle. Aceasta ne dovedește că un caracter fizic, chiar comun celor doi gameți conjuncți poate să nu fie transmis produsului de fecundație. Fecundațiunea este o operațiune care mișcă foarte profund stările de echilibru ale gameților. Aceasta este o luptă care din punct de vedere a stării fizice rezultante, nu poate să fie prevăzută (Le Dantec). Lupta aceasta care se efectuează chiar la primele începuturi de existență a noului individ, este doar preluđu luptei caracterelor individului din punctul de vedere al patrimoniului hereditar și somatic. Va începe lupta cu mediul exterior. Influențele mediului extern care acționează asupra indivizilor atât prin mijloace directe cât și indirecte este cunoscută --- și despre ea am

vorbit și mai înainte, Individul născut, devenit deci o entitate socială, va trebuie să intre și în această luptă care de multe ori este tot atât de crudă ca și cea pe care o dă cu mediul extern. Nimic nu poate fi cruțat. Nevoia de viață, aduce după sine pe aceia de hrană — ele fiind strâns legate între dânsese. Hrana însă la rândul ei trebuie să fie împărțită între diverșii indivizi. Împărțirea în sine este destul de ușoară atunci când cantitativ și calitativ aceasta se găsește în surplus. Toți indivizii care au nevoie de acel fel de hrană pot trăi. Traiul bun va aduce cu sine un număr mai mare de procreații o înmulțire de a speciei, un surplus de indivizi consumatori. Hrana se va împuțina, și atunci concurența începe. De câte ori în ierbele grele, haite întregi de lupi care aleargă flămânzite pe întinsurile pustii, de zăpadă nu se sugrună între ele, pentru a se adăpa din însăși sângele neamului lor. Dar pentru viață, aceasta e de foarte puțină importanță. „A trăi înseamnă a te lupta și a învinge. Lipsa de spațiu intră și ea în viața socială. Această luptă atunci când este dusă după normele biologice, atunci când este naturală, când se dă cu mijloacele proprii ale individului este un admirabil mijloc de selecționare a indivizilor. Privind această luptă a vieții de diversități dela legile naturale.

Lupta aceasta a vieții în raport cu mediul înconjurător este atenuată. Individul uman servindu-se de puterea lui de rațiune, și de inteligența lui, a căutat în lupta aceasta să facă să dispară influențele nocive ale mediului în o mică parte adaptându-se la el, și în rest întrebuintând mijloace de apărare artificiale. Specia umană prin aceste mijloace perfecționate în cursul evoluției a ajuns să suporte variații de temperaturi, pe care organismul singur nu ar fi fost în stare să le învingă. Dar dacă lupta cu mediul înconjurător în societatea umană are părțile ei favorabile și nefavorabile, dacă ea este dusă mai mult sau mai puțin în raport cu legile biologice, lupta între indivizi în această societate este cu totul denaturată. O serie nesfârșită de factori creați din o motivare sau alta, cărora li s'au dat numirea, de factori sociali, conveniențe sociale, umanitarism, etc. etc., tind să oprească selecțiunea individului numai din punct de vedere fizic, dar și din punct de vedere intelectual.

În societatea umană pentru a trăi, mai ales în concordanță, cu timpurile post belice, nu sunt suficiente calitățile fizice și intelectuale normale, ci îți trebuiesc o altă serie de calități negative, cu ajutorul cărora poți a nu lupta, ci a parveni, înlăturând din calea ta un alt individ mai bine format.

Poate, și sperăm că aceste toate vor forma numai o epocă trecătoare, inerentă marilor schimbări făcute în sânul speței umane, cu atât mai mult cu cât în spre natura pe care începusem să o părăsim, se îndreaptă din nou pașii omenirii care își are ea lezineă, viața este egal cu lupta.